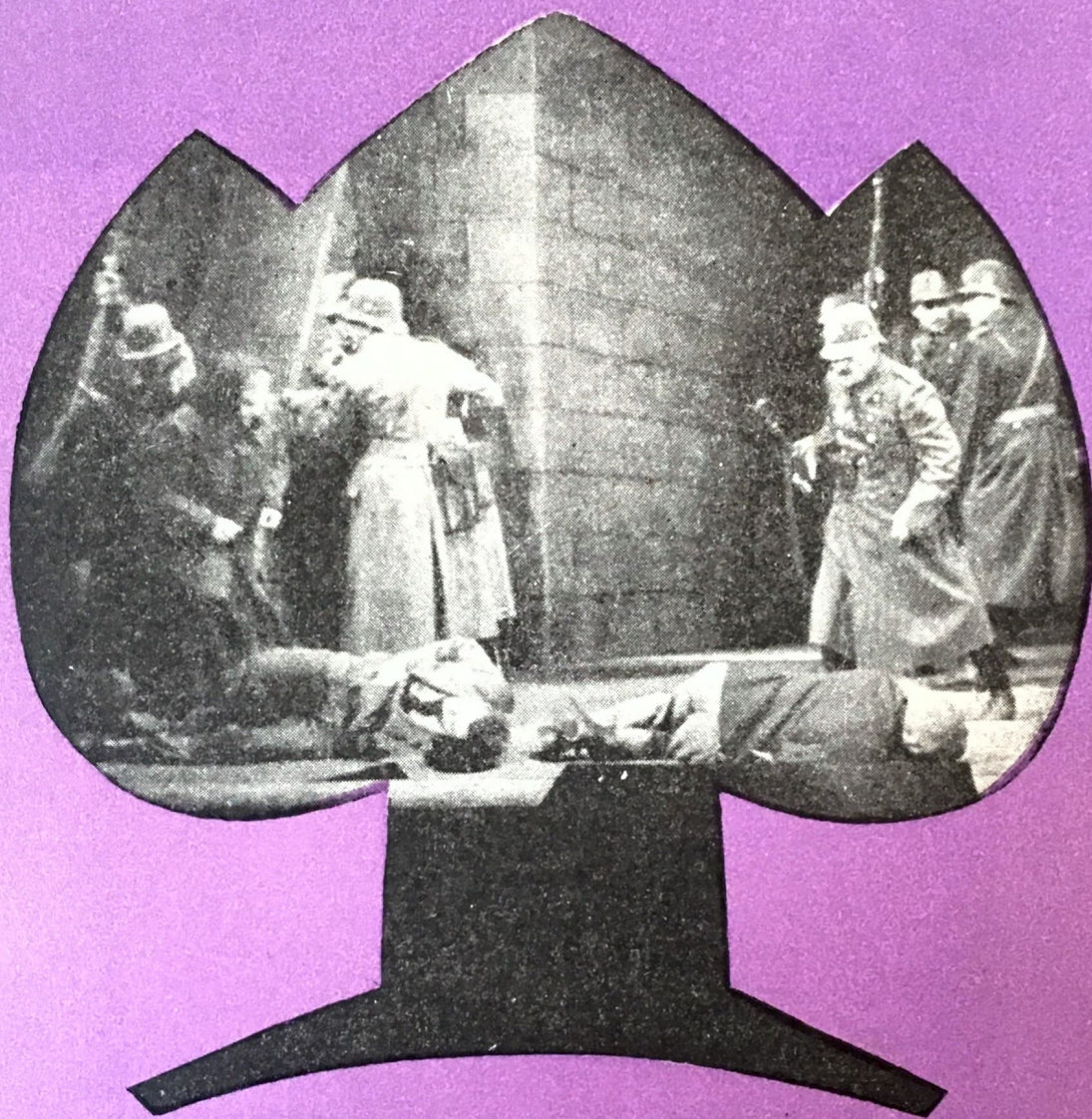

20. sešit Divadelní žatvy

Vojtěch Cach

Duchcovský viadukt

Vydala OSVĚTA • II. vydání

VOJTĚCH CACH
LAUREÁT STÁTNÍ CENY

DUCHCOVSKÝ VIADUKT

Hra o pěti dějstvích

Poctěno státní cenou 1951

VYDAVATELSTVÍ OSVĚTA, NÁRODNÍ PODNIK
PRAHA 1952

Z DENÍKU STUDIA CACHOVY HRŮ »DUCHCOVSKÝ VIADUKT«

Zapsal asistent režie Realistického divadla Rudolf V e d r a l.

S vědomím vděčnosti Komunistické straně a dělnické třídě za náš krásný dnešek začali jsme již v Praze práci na »Duchcovském viaduktu«. Na ideové konferenci s. režisér Palouš zdůrazňoval obrovskou a přitom nádhernou odpovědnost úkolu, který na sebe Realistické divadlo bere přijetím »Duchcovského viaduktu« do dramaturgického plánu:

»Nedávný proces se skupinou Dr Horákové ukázal, co je jediným cílem naší poražené reakce v zahraničí i jejích špiónských a velezrádných pomahačů doma: Válkou proti nám, násilným zvratem nastolit opět kapitalismus. Vrátit fabriky fabrikantům, doly uhlobaronům a půdu velkostatkářům — obnovit doby buržoasní první republiky — obnovit vykořisťování a s ním nutně krize, hlad, bídu, nezaměstnanost. Zakrývacím manévrem plánů jsou řeči těchto zrádců o demokracii a humanismu.

Vojtěch Cach si vytkl za úkol ukázat tuto demokracii a humanismus ve skutečném, pravdivém světle. Občerstvit v paměti dělnické třídy její zkušenosti z první republiky a těm mladším, kteří nepoznali tyto doby, nebo oněm z řad buržoasie a inteligence, kteří se dívali obluzujícími brýlemi, které jim nasadila buržoasní škola a tisk, ukázat pravou tvář „zlaté“ první republiky.

Vojtěch Cach ukazuje tu také jako první z českých dramatiků vůdčí úlohu Komunistické strany Československa v boji dělnické třídy proti vykořisťovatelům, v boji proti nezaměstnanosti a hladu. Ukazuje na historickou roli strany, kterou měla v tomto boji, a že nebýt tohoto jejího tehdejšího boje, nebylo by dnes ani naší krásné skutečnosti, naší samostatnosti, našeho státu dělníků, rolníků a pracujících inteligence. Ukazuje na nesmlouvavý postoj Komunistické strany Československa a na její důslednost. Divák uvidí, že za to, co strana dnes uskutečňuje, bojovala samojediná už v první republice.

Cachova hra ukazuje i úlohu ostatních socialistických stran v první republice, národních socialistů a sociálních demokratů. Ukazuje jejich předáky jako „sociálfašisty“, jako přísluhovače buržoasie, jdoucí proti dělnické třídě. Pro ně byli bránící se nezaměstnaní „ulicí“ a „vagabundy“. Vyzývali policii a četnictvo ve svých listech k tvrdým zákrokům proti nezaměstnaným, k pendrekování, pěli chválu na policejní koně jako na dobré opatření proti „ulicí“.

A když jsme si v diskusi připomněli řeč soudruha Gottwalda v parlamentě v roce 1929, pochopili jsme všichni obrovskou závažnost úkolu, který na sebe bereme.

Po přečtení hry před souborem, po diskusi o hře a době, v níž se rozvíjí její děj, po zdůvodnění a osvětlení úkolu hry v dramaturgickém plánu RD a po rozdělení úloh odjeli všichni členové souboru na místa, kde se hra odehrává. Prohlédli jsme si postupně: soudní budovu, kde byl veden proces proti senátorovi Petru Stránskému, jehož příběh byl autorovi podkladem pro osudy senátora Suka ve hře; duchcovský viadukt, u kterého se odehrává hanebná vražda dělníků, kteří žádají svá práva; a obec Ledvice, odkud bylo nejvíce účastníků demonstrace.

Ani zdaleka nezůstalo jen při prohlédnutí míst. Již to samo o sobě by ovšem dalo mnoho. (Na příklad ověření situace nezaměstnaných u viaduktu, kde byli neočekávaně překvapeni četníky...) Ale my jsme zde měli daleko větší možnosti. Měli jsme příležitost mluvit s pamětníky duchcovských událostí v roce 1931. Vyprávění účastníků bylo v mnoha případech tak strhující, že bylo zřejmé, jak ve svých vzpomínkách ty hrozné časy znovu prožívají. A my jsme byli jimi strženi a prožívali jsme jejich dávné osudy s nimi.

A dnes, 1. srpna 1950, v Čelákovících, zahájujeme soustavnou, methodickou práci na »Duchcovském viaduktu« — připraveni na ni s vědomím odpovědnosti před těmi, kteří nám umožnili žít a pracovat za tak krásných podmínek, jaké máme dnes.

Sedíme kolem stolů, text hry před sebou. Slyšeli jsme ji jen jednou, když ji Palouš na ideové konferenci předčítal. A teď si vzpomínáme na dojmy, které v nás hra zanechala. Každý formuluje svůj pocit jinak, ale v každé formulaci jsou slova: Utlačení a boj.

Padne zde však závažné slovo. S několika stran ozve se hlas, že závěr hry působí dosti tragicky. Tento dojem potvrdil režisérův požadavek na autora, aby se zabýval závěrem hry a postavou Suka:

»Senátor komunistické strany musí mluvit prostými slovy — slovy hlubokého obsahu. Jeho obžaloba kapitalistického řádu musí být údernější a otvírat další perspektivu boje KSČ.«

PRÁCE U STOLU .

Čeho chtěl režisér dosáhnout při práci u stolu? Pečlivou analýsou autorova textu, prováděnou celým souborem, položit důkladnou a podrobnou ideovou základnu představení, vyvodit z ní hlavní úkol, který se stane hnacím motorem všech účinkujících.

Nastoupili jsme tedy po určení prvního dojmu (Utlačení a boj) cestu za »rozrýváním autora«. Vypravováním, řízeným režisérem, jsme si odpovídali na nejdůležitější otázky: »Co se stalo? Co se sběhlo?« Vypravováním jsme si osvětlovali, proč se tak stalo a jaké to mělo následky. Pochopitelně, že jsme se dostali daleko za hranice autorova textu, někdy dokonce tak daleko, že se ukázalo, že autor některé detaily (které byly důležité pro živé logické jednání postav) ani tak daleko nedomyslel.

Bylo to na př. v případě určení logického času. 4. obraz (Viadukt) je přesně časově určen: 4. II. — středa — 14—15 hodin. Znamenalo to tedy, že 3. obraz (Hašpera) odehrává se v pondělí 2. II. (když Mimra oznámí Pravoslavovi datum, určené pro tábor lidu v Duchcově, říká Pravoslav: To je pozítří!) A logicky z toho vyplývá, že 1. a 2. obraz se odehrává v neděli (Sucharda ve 3. obraze Františkovi: To bychom ti po včerejšku na Gisele málo věřili!) Přitom jsme se však dostali do rozporu se skutečností. Jak to, že Sucharda byl v neděli v nemocenské pokladně, jak to, že Hašpera v neděli ledoval, jak to, že se na Gisele v neděli pracovalo atd.? Musil se tedy opravit i autorův text. Vzala se v úvahu skutečnost, že se obyčejně vyhazovalo na dlažbu při výplatě, a ta bývala v pátek. Tak se skutečnost, kterou jsme si ozřejmili a ke které jsme se autorovým textem dobrali, stala základnou i pro tuto nepatrnou část rozboru.

Dostali jsme pak tento časový rozvrh:

I. obraz 30. ledna — pátek — před polednem.

II. obraz 30. ledna — pátek — odpoledne (brzy po obědě).

III. obraz 31. ledna — sobota — 9—10 hodin.

IV. obraz 4. února — středa — 14—15 hod.

Pochopitelně je tento příklad až z poslední fáze naší práce u stolu.

HLAVNÍ FAKTA

První, čeho jsme se měli dobrat, byla hlavní dějová fakta. Ta byla určena po velmi stručném vyprávění vlastně pouhého námětu hry:

1. Na obci zastavili vyvařování.
2. Ve škole se ubytují četníci.
3. Suk marně protestuje se zástupci nezaměstnaných proti zastavení vyvařovací akce.
4. Zastavili Giselu — 200 horníků propuštěno — horníci nevyfárali — četníci obsadili důl.
5. Senátor odchází s nezaměstnanými na Giselu.
6. Strana svolává na středu 4. února do Duchcova protestní tábor lidu.
7. Demonstranti pochodují do Duchcova, jsou zastaveni četníky.
8. Četníci střílejí ostrými do nezaměstnaných — 4 mrtví.
9. Senátor Suk na místě zatčen.
10. Soud se Sukem.

Tak jsme stanovili hlavní dějová fakta »Duchcovského viaduktu« po diskusích o nejlepší formulaci každé jednotlivé události a přesto jsme se dopustili dvou velkých chyb, které jsme po několika dnech dalšího důkladného rozboru opravili:

- a) zapomněli jsme vzít v úvahu nutnost přepracování závěru hry,
- b) jednu událost (střílení do nezaměstnaných) jsme rozdělili do dvou faktů.

Závěr hry po diskusi, která se o něm rozvinula při určování prvního dojmu, ležel režisérovi zvlášť na srdci. Nejen že telegraficky sháněl autora, aby přijel na zkoušky s opraveným textem, ale sám stále uvažoval o možnosti vyřešení této otázky. Po dlouhém rozhodování přistoupil k úpravě, ve které použil slov soudruha Gottwalda. Kde se jinde učít jasnému bolševickému vyjadřování, kde jinde se učít marxistické prozíravosti, bojovnosti a jasné perspektivě. Jak jinak potom zazněla Sukova slova! (Původní text: Můžete nás zavírat! Můžete izolovat naše těla! Ale nikdy se vám nepodaří uvěznit našeho revolučního ducha! Jak to řekl svědek Sucharda! Rány od viaduktu jsou slyšet daleko! A jednou se vrátí ozvěna, a ta bude silnější! Pak bude každá kapka prolité krve draze zaplácena! ... Opravený

text: Můžete nás zavírat! Můžete nás vraždit! Nás neumlčíte! Za každou kapku prolité dělnické krve budete pykat strašlivou odplatou. Neustaneme v boji, dokud nesmeteme vaše příživnické buržoasní panství!)

Tato textová oprava a hluboké zamýšlení nad obsahem posledních dvou obrazů nás přimělo k tomu, že jsme původní formulaci faktů pozměnili:

- 7. Demonstranti pochodují do Duchcova, jsou zastaveni a postřeleni četníky (čtyři mrtví).*
- 8. Senátor Suk na místě zatčen.*
- 9. Soud se Sukem.*
- 10. Obžalovaní se stávají žalobci.*

Hlavní fakta jsme měli a další dny (2. srpna až 9. srpna) jsme stejným způsobem (vypravování, diskuse o jednotlivých událostech, studium dokumentárního materiálu) určovali a formulovali fakta jednotlivých částí. V té době jsme se všichni seznámovali s Fučíkovou reportáží »Duchcov 4. února 1931«, se zápisy přelíčení se s. Stránským, s literaturou (politickou i beletrií), která zachycuje ovzduší let třicátých a hornické prostředí.

Fakta jednotlivých částí jsme si zapisovali na levou stranu, vedle textu. Je zajímavé zaznamenat alespoň jeden příklad:

Fakta části u IV. hlavního faktu: Zastavili Gisele — 200 horníků propuštěno — horníci nevyfárali — četníci obsadili šachtu.

Tento fakt zasahuje tu část děje, která není přímo uvedena v textu. Jako velmi vážná událost zasahuje do předváděného děje prostřednictvím Františka, který o ní přinese zprávu. Je důležité objasnit si při formulování faktů vztahy jednotlivců k této události. Po důkladné úvaze můžeme pak formulovat jednotlivá fakta. Je důležité, aby v každém bylo co nejpřesněji vyjádřeno slovesem jednání osob:

- Přibíhá František — hledá Suka —*
- Na Gisele budou propouštět.*
- Edr s Panýrkem přicházejí rozehnat hlouček nezaměstnaných.*
- Edr označuje Panýrkovi Suka jako komunistického štváče.*
- Šolín za všechny odmítá odejít.*

- Sucharda, člen obecní rady, se zastává čekajících.
- Suk přichází s delegací.
- Suk oznamuje, že polévky nebudou, starosta odmítl vysvětlení.
- Nezaměstnaní se bouří proti starostovi.
- Suk vysvětluje nezaměstnaným, že tím boj nekončí, ale začíná a ne jen proti starostovi.
- Suk vyzývá k akční jednotě dělníků.
- František vyřizuje Sukovi zprávu o zastavení Gisely a hladovce dělníků.

PRÁCE NA POSTAVĚ

Všetchna tato práce — vypracování, jak jsme říkali »levé strany«, byla prováděna kolektivně a usměrňována a vedena režisérem. Ten vedl studium cílevědomě k tomu, aby se nejjasněji osvětlila idea budoucího představení a z textu vyhmátl hlavní úkol. Režisér pečoval o to, aby se levá strana stala základem jevištního zpracování co nejideovějšího a herecky nejpravdivějšího.

Přitom však režisér požadoval již od herců začáteční práci na postavě. »Dnes je to práce obdobná, jako je naše práce zde. Začněte tím, že si stanovíte nejprve linii svého jednání. Na př. Pravoslav; v rámci námi již určených faktů si vypracuje asi takové schema jednání:

1. Přináší domů letáky a jde si je přečíst.
2. Jde si na led vydělat peníze a bere s sebou letáky.
3. Rozdává na ledě letáky.
4. Dozví se o opatřeních na radnici a pošle pro Suka.
5. Při příchodu domů zastihne bratra a otce v hádce, v níž se staví na bratrovu stranu.

Atd.

Rozpracujte si linii své postavy tak, abyste viděli každý sebemenší detail, abyste mohli, když budete o nějaké příhodě vyprávět, předávat vidění. Nezapomeňte si z této celé práce vyvodit svůj úkol pro každou jednotlivou situaci. Nezapomeňte a nejlépe zaznamenejte si na »levé straně«, čeho chcete dosáhnout v té které situaci.«

HLAVNÍ ÚKOL — IDEA PŘEDSTAVENÍ

8. srpna skončili jsme rozbor hry a měli jsme vypracovanou »levou stranu« tak, že jsme mohli odpovědně určit jak ideu představení, tak hlavní úkol. A jestliže jsme při formulování faktů dlouho uvažovali o nejvhodnější formulaci, uvažovali jsme v tomto případě ještě déle.

Hlavní úkol jsme formulovali jako výzvu:

Bojujeme s komunisty v čele za práci, za chléb — proti fašismu, proti válce, za socialistický řád.

To byl úkol, který jsme my všichni, režisér i herci, přijali za svůj vlastní, který nám měl být hnací silou k plnému vyjádření i d e j e h r y: Vedoucí úloha KSČ v boji proti buržoasní demokracii hladu, nezaměstnanosti a zotročování, za jednotu dělnické třídy, za svržení buržoasie a jejích přísluhovačů.

V Praze v únoru 1951.

REALISTICKÉ DIVADLO V PRAZE

provedlo po první dne 15. září 1950:

VOJTĚCH CACH

Duchcovský viadukt

Hra o pěti dějstvích

Režisér Karel Palouš

Výtvarník Jan Sládek

Hrají:

Leopold Sucharda, horník	Karel Máj
Žofie, jeho žena	Jarmila Májová
František } jejich synové	Ladislav Ryšlink
Pravoslav }	Bohumil Šeda
Emilie, žena Františkova	Marie Marešová
Fikulda	Miroslav Macháček
Boběš Šolín, nezaměstnaný dělník	František Horák
Otík Mimra, nezaměstnaný	Josef Vinklář
Vlasta Olivová, nezaměstnaná balička	Libuše Pešková
Bohdan Suk, komunistický senátor	Josef Koza
Hašpera, restaurátér	J. V. Švec
Fenzl, starosta	Jiří Smutný
Ferdinand Edr, vrchní četnický strážmistr	Jaroslav Radimecký
Panýrek, četnický strážmistr	Ivan Glanc
Rybycar, starší četník	Antonín Rýdl
Machurová, vdova po horníku	Emilie Hráská
Florián, předseda soudního senátu	Vladimír Huber
Volmann, návladní	Petr Skála
Doktor Severin, obhájce Sukův	Emil Rohan
Duspivo, soudní zřízenec	Jan Kühnmund
Havránek } nezaměstnaní horníci	Ivo Gübel
Kubíček }	Emil Kadeřávek
1. nezaměstnaná dělnice	Eliška Svobodová
2. nezaměstnaná dělnice	Dagmar Rybínová

Děje se na Mostecku v roce 1931.

***Tiše, tiše: ať je rány dobře slyšet,
ať se z dálek jednou vrátí ozvěna!***

(F. X. Šalda: Košuty 1931)

Nevěřím v nadtřídní spravedlnost!

(Julius Fučík: Duchcov 4. února 1931)

OSOBY

LEOPOLD SUCHARDA, horník

ŽOFIE, jeho žena

PRAVOSLAV }
FRANTIŠEK } jejich synové

EMILIE, žena Františkova

FIKULDA

BOBEŠ ŠOLÍN }
OTÍK MIMRA } nezaměstnaní horníci

VLASTA OLIVOVÁ, nezaměstnaná dělnice ve sklárně

BOHDAN SUK, komunistický senátor

HAŠPERA, restaurátér

FENZL, starosta

FERDINAND EDR, vrchní četnický strážmistr

PANÝREK, četnický strážmistr

RYBYCAR, starší četník

MACHUROVÁ, vdova po horníku

FLORIÁN, předseda soudního senátu

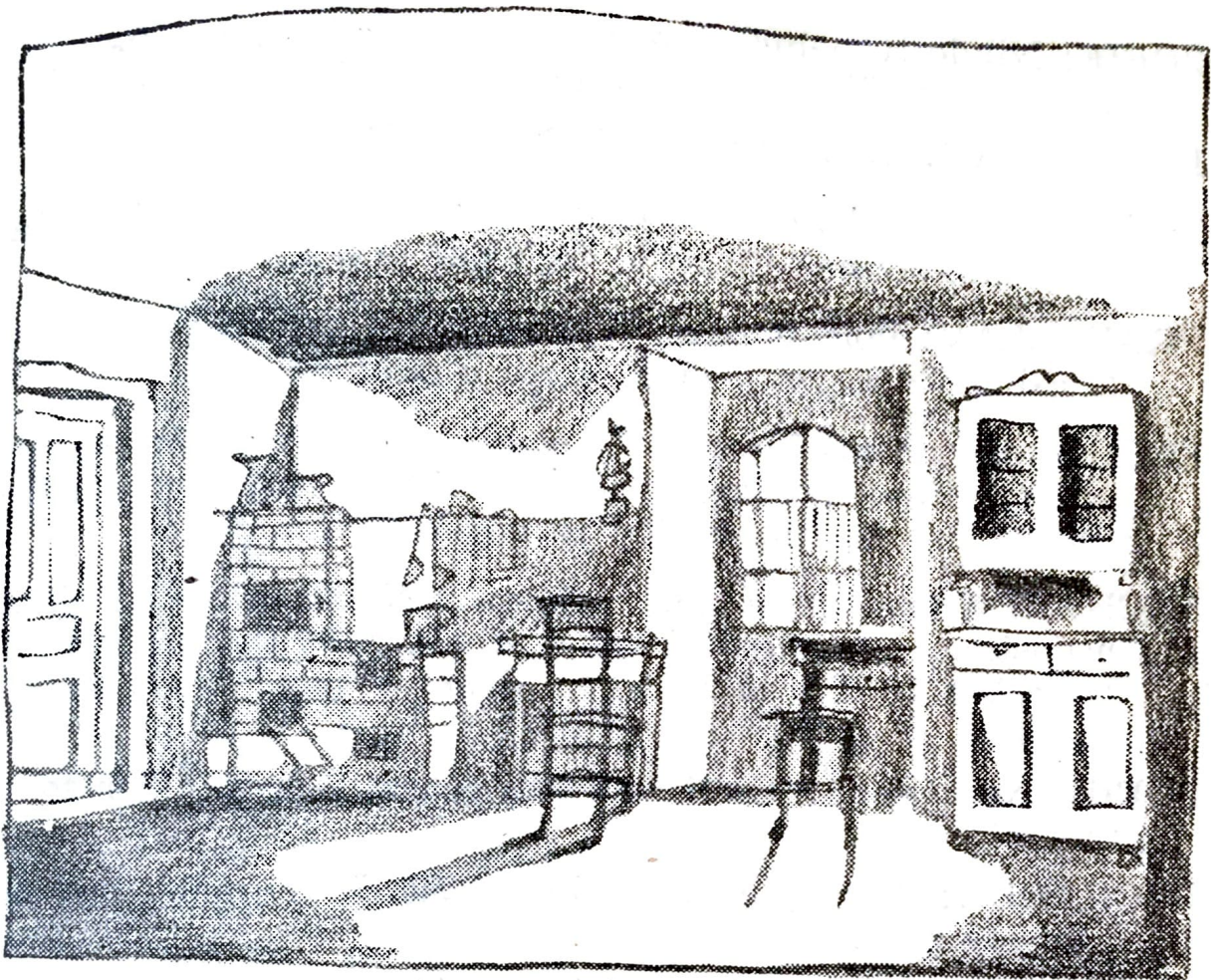
VOLMANN, návladní

DOKTOR SEVERIN, Sukův obhájce

DUSPIVO, soudní zřízenec

Dva votanti, zapisovatel, dozorce, nezaměstnaní a četníci.

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Kuchyně u Suchardů. Typický hornický příbytek, v němž není nic zbytečného. Jen u jednoho okna, v jakémsi výklenku, jsou rozloženy na nízkém stolku pilníčky, dlátka a cosi důmyslného, co se podobá mechanismu větších, nástěnných hodin. Za okny visí rampouchy. Dveře vedou do podkrovní domku a druhé někam do síňky, kudy se přichází zvenčí.

1. výstup

Žofie přikládá do kamen. Je zamyšlena, v jejích poklidných, uvážlivých pohybech je možno sledovat jakousi starostlivou tíseň.

ŽOFIE, PRAVOSLAV, pak SUCHARDA

PRAVOSLAV (*rychle vejde a hned míří ke druhým dveřím, snaže se ukrýt pod kabátem se rýsující balíček*): Nehledal mě někdo?

ŽOFIE: Nikdo tu nebyl (*Pozvedne hlavu od kamen*) Proč nezůstaneš chvíli dole? Jako bys nebyl ani náš, chlapče!

PRAVOSLAV: Tam mi nic nechybí, mami!

ŽOFIE: Ale co já kvůli tobě propálím uhlí! Jde ti aspoň trochu tepla od komína? Co to je, těch pár prken!

PRAVOSLAV: Polepil jsem je starými novinami a viděla bys!
(*Luskne Žofii prsty před očima a odejde*)

ŽOFIE: Jsi ty kus blázna! (*Usměje se za Pravoslavem, ale vzápětí přejde do zamyšlené roztržitosti. Když vstoupí Sucharda, trochu oživne*) Ty jsi nějak brzo hotov.

SUCHARDA (*mávne ovázanou rukou*): Na revisi mě už nikdo nedostane. (*Sundává si kabát, z něhož by vyndal opatrně balíček a položil na stolec u okna*) V pondělí jdu do rachtoty!

ŽOFIE: No však...! Že ti není líto peněz! A že my jich tolik máme!

SUCHARDA: Dopřej mi to, mámo! Víš, že by mohli pro mě hospody zavřít!

ŽOFIE: Kdyby to bylo k nějakému užitku...

SUCHARDA: Všechno musí být k užitku? Člověk se potřebuje taky povyrazit... rozptýlit... (*Uvelebuj se za stolkem, na němž pečlivě přerovnává náčiní a dělá si místo*) — Co milostpán?

ŽOFIE: Je nahoře... Před chvílí přišel... Povyrazit!... Rozptýlit!

SUCHARDA: Jako by nemoh' sedět mezi námi!

ŽOFIE: Je mu tam líp. A tobě bez něj taky! Kdo vás má pořád poslouchat? Když si vystačí s knížkami... (*Vyjde do síně a nechá otevřené dveře*)

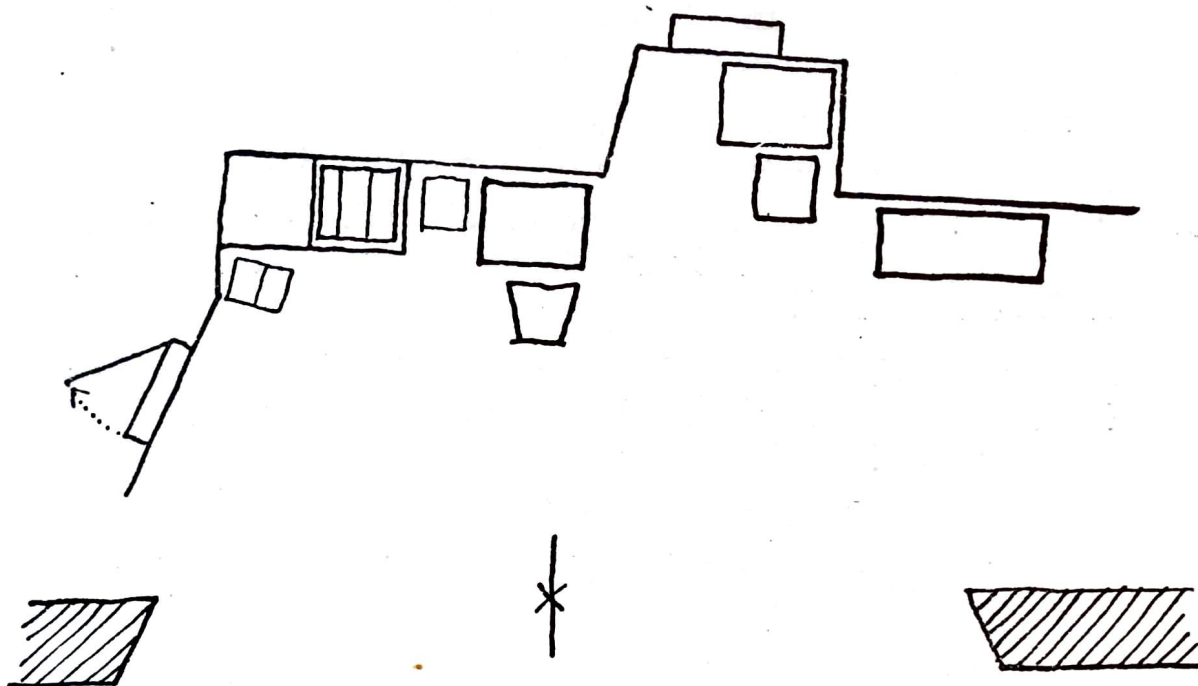
SUCHARDA: Ale s jakými knížkami! Myslíš, že to nevím?... A zavírej, mámo! Jde sem zima! — (*Prohlíží si zálibně součástku. Po chvíli*) — Víš, koho jsem viděl v Duchcově?... Olivovou!

ŽOFIE: Vlastu? Tak už ji pustili? Však si poseděla.

SUCHARDA: No — nevyplácí se to, hrát si s ohněm!

ŽOFIE (*pohne se ke dveřím do podkroví*): To musím honem...

SUCHARDA: Nikam nechod'!

ŽOFIE: Abych to ani Slávkovi neřekla?

SUCHARDA: Neukvapuj se! Třeba se vůbec neukáže a co bys klukovi plašila hlavu. Buď ráda, že ji tak dlouho neviděl.

ŽOFIE: Co to povídáš, táto?

SUCHARDA: A... ať si najde jinou. Olivová a s ní ta Tomková... dej mi s nimi pokoj!

ŽOFIE: Co se ti nezdá na té Tomkové? Vždyť je to Vlastina kamarádka! Dělalý spolu ve sklárně — jako baličky.

SUCHARDA: Zlodějka je to! A myslím, že je zrovna zavřená. Jedna z basy, druhá do basy. Taková je Slávkova společnost!

ŽOFIE: Ani se mi nechce věřit.

SUCHARDA: A zdála se jako milius. A zatím je to pěkné kvítko!

ŽOFIE: Copak... možné je všecko. Sama jsem ji neviděla jakpak dlouho!

SUCHARDA: Tak vidíš!

ŽOFIE (*jako by se sebe setřásla něco tíživého*): A co! Ani bych se jí nedivila.

SUCHARDA: No ovšem! A teď začni jako Slávek! Systém je tím vinen! Společenský řád! Režim! Kdo jiný.

ŽOFIE: S tebou je těžká řeč. Ty sis něco kdysi v životě nalin-koval a myslíš si, že s tím vystačíš do smrti!

SUCHARDA: A ty se zase každého zastáváš! Jako tenkrát Šolína a té jeho podařené party! A na ostudu, kterou nadělali obci, se neohlížíš!

ŽOFIE: Do skonání světa ti budu chodit v kabátě z takové ostudy. Co je to za život, když není do čeho píchnout? Podívej se na Slávka! Podívej se na Františka!

SUCHARDA: Víc se starat... shánět!

ŽOFIE: Málo se nastarali? Málo se nasháněli? Že tak můžeš mluvit!

SUCHARDA: Měli jsme to snad my o něco lehčí? Povídej to dnešním lidem, jak to bylo s českými školami!... Vykládej jim, že pro české slůvko nás vyhazovali z bytů! Nebudou věřit!

ŽOFIE: Ale svět se snad pohnul dopředu, ne? To by bylo smutné, aby se zastavoval, anebo šel snad dokonce zpátky! A dnes, nemůžu si pomoci, to jde zpátky!

SUCHARDA (*spokojen nad průběhem své práce*): Jen počkej, až to vezmou naši ministři do rukou!

ŽOFIE: Co ti vědí, kde čert peníze snáší! A na velká jména už přestávám pomalu věřit! To ty ještě hejbeš ohryzskem, skoro celý bez sebe, když se jich někdo slovem dotkne!

SUCHARDA: Abys věděla, vymáhají ve vládě já nevím kolik milionů na investiční práce. Uvidíš, že na konec budou lidi hledat! Hledat!

ŽOFIE: To by se mezi nimi musel najít takový Bobeš Šolínovo a ten by tomu dovedl asi jinak pomoci na svět! Ale od tvých uhejslovaněných velebratrů se to dá sotva čekat! Ti mají táhlo jinam! Očundrali vás!

SUCHARDA: To bych rád věděl kdy?

ŽOFIE: V osmnáctém a ve dvacátém. Na to se už nepamatuješ! Dodnes na to doplácíme!

SUCHARDA: To jsi ty! Všechno vidět černě!

ŽOFIE: A ty? Ty se z toho ideálismu neprobudíš nikdy! Tobě stačí, když starosta plamenně promluví na Husově oslavě!
SUCHARDA: Jen si rejpej!

2. výstup

FIKULDA a předešlí

FIKULDA (*vejde. V předloktí ochrnuté ruky nese papírové, tuhé desky*): Zdravičko!

ŽOFIE: To jste vy, Fikuldo? Copak jste nám přines' hezkého?

FIKULDA: Sekáme na rybníce led. Tak jestli si chce Slávek vydělat pár korun . . . Otík mu to vzkazuje. Musel by ale hned. Za chvíli tam bude lidí!

ŽOFIE: Už pro něj letím! (*Odejde. Za scénou volá: Slávku!*)

FIKULDA (*podává Suchardovi obálku*): A tuhle něco pro Františka. Ušetřím si cestu. Nezapomenete?

SUCHARDA: Co to je?

FIKULDA: Od šéfa . . . Kdo neví, nevyzradí! . . . A vyříd'te mu, že bych potřeboval na tu žádost jeho doklady.

SUCHARDA: Na jakou žádost?

FIKULDA: Tohle snad smím říct . . . Chtěl by ke dráze — no!

SUCHARDA: Ke dráze?

FIKULDA: Taky říkám, že je škoda kolků. Bez protekce se nedostane nikam. Na tom stojí republika!

SUCHARDA: Copak . . . zkusit se to může! A trochu toho vlivu by se snad taky našlo!

FIKULDA (*prohlíží Suchardovu tiplačku*): Copak tohle bude?

SUCHARDA: A že s tím obtěžuje tebe? Napsat žádost . . .

FIKULDA: Proč bych to neudělal? Mně zase František vyhoví jinak . . . To jste dal dohromady sám?

SUCHARDA: Sám. To je — co?

FIKULDA: A bude se to točit? Mělo by — že jo? — (*Směje se*)

SUCHARDA: Něco tomu pořád chybí . . . Musím to domyslet . .

FIKULDA: A copak? Snad ne pořádné kladívko?

SUCHARDA (*živě*): Tuhle ... Péro! ... Nedělá dobrotu. A ne a ne na to přijít.

FIKULDA (*hrabe se odbornicky ve strojku*): Aha! ... Podívejte se na to! Co kdybyste semhle ... vidíte? ... přiletoval kousek plíšku? Takovou kotvičku, víte?

SUCHARDA: Kotvičku, říkáš? A kam to myslíš?

FIKULDA: Semhle! Potřebuje to brzdění, rozumíte?

SUCHARDA (*nadšeně*): Kde se to v tobě, hochu, jen bere? To je výborný nápad! Ovšem! Kotvička tomu chybí!

FIKULDA: Zkuste to! Za to nic nedáte!

SUCHARDA: To víš, že to zkusím, chlapče! Děkuju za radu!

FIKULDA: Třeba to budete muset nějak technicky zdokonalit.

3. v ý s t u p

PRAVOSLAV, ŽOFIE a předešlí

PRAVOSLAV (*vejde se Žofii*): Buď zdráv, Fikuldo!

FIKULDA: Jdem?

ŽOFIE (*rovná Pravoslavovi límec u svetru a všimne si nadité náprsní kapsy*): Co to máš tuhle?

PRAVOSLAV (*dává Žofii znamení*): Pst!

ŽOFIE (*s pohotovým porozuměním*): ... tuhle na svetru! (*Podá Pravoslavovi kusy pytloviny*) Obal si tím nohy, ať se nenachladíš! Až se vrátíš, uvařím ti čaj!

PRAVOSLAV: Na všechno myslíš, mámo!

SUCHARDA (*od svého díla*): A ne abys někde schůzoval!

PRAVOSLAV: No jo — pořád! Jdem!

FIKULDA: Tak sbohem! A ten dopis, prosím vás! Nebo mě šéf sjede! (*Odejde s Pravoslavem*)

ŽOFIE: Jaký dopis?

SUCHARDA: Něco od Hašpery!

ŽOFIE: Od Hašpery? A pro koho?

SUCHARDA (*prohlíží si proti světlu součástku*): Pro Františka!

ŽOFIE (*popuzeně*): A ty si jen hraješ!

SUCHARDA: A co? Změním něco?

ŽOFIE: Ať se děje cokoliv!

SUCHARDA: Od čeho je vláda?

ŽOFIE (*přehazuje si přes rameno starý pléd*): Pěkná vláda, když dopustí takové věci!

SUCHARDA: Jaké věci?

ŽOFIE: Co ty jsi za člověka? Dva syny máš nezaměstnané a ještě se ptáš! (*Odejde*)

SUCHARDA (*tře si spokojeně ruce o stehna*): Co jiného než kotvička! (*Zaboří se se znásobenou chutí do práce*)

4. v ý s t u p

EMILIE a SUCHARDA, pak ŽOFIE

EMILIE (*vejde po chvíli. V ruce nese bandasku. Zklamaně*):
Jste doma sám?

SUCHARDA (*roztržitě*): Sám... Hm... Ale — Emilko! Posad' se u nás! Máma je tu hned!

EMILIE (*sedá si. Beze změny v zádumčivě staženém obličejí*):
Je tu příjemně!

SUCHARDA: Prašivý čas, co?

EMILIE: Ke vši té mizerii takové mrazy!

SUCHARDA (*po chvíli*): Co František? Už tu nebyl, ani nepamatuju! Zlobí se snad?

EMILIE: Nic neříkal!

SUCHARDA: Potřebuje přitáhnout! Víc krotit!

EMILIE: To je těžké... Když člověk vyzkouší nevím co a nikam to nevede...

SUCHARDA: Prý si podává žádost ke dráze. Fikulda mu ji píše. Proč Fikulda?

EMILIE: Fikulda se v tom líp vyzná! Študovaný člověk. František mu za to vypomůže u Hašpery. Sudy tahat a tak...

SUCHARDA: Takhle ono to je! Jinými slovy — Fikulda ho využívá, chytrák!

EMILIE: To snad ne! František ho má rád.

ŽOFIE (*vejde s náručí dříví*): Vítám tě, holka! Proč si neodložíš?

EMILIE: Přišla jsem jen na chvíli, ohřát se!

SUCHARDA: Přilož, mámo, přilož!

EMILIE (*zachvěje se zimomřivě*): Takovou dobu nás nechali čekat! A zbytečně!

ŽOFIE: Copak?

EMILIE (*zaklepe bandaskou*): Nic. Nebudou vyvářet.

ŽOFIE: Slyšíš to, táto?

SUCHARDA (*roztržitě*): Co se děje?

ŽOFIE: Tak poslouchej! Emilka říká, že na obci zastavili vyvářování! Tak ani tu bryndu pro chudáky —

SUCHARDA: Co je to za nesmysl?

EMILIE: Nebudou — no!

SUCHARDA: Sám jsem byl u toho, když se to v radě schvalovalo! Okres na to dává nějaký příspěvek! Velké to není, ale polívek bude!

EMILIE: Starosta to zakázal!

SUCHARDA: Starosta? Kdo ti tohle napovídal?

EMILIE: Ženské to říkaly. Přímo z obecního úřadu se to vyneslo!

SUCHARDA (*s posměchem*): Ženské! To jsem si moh' myslet!

EMILIE (*dotčeně*): Z prstu jsem si to nevyčucala! Stály jsme tam přes hodinu — v tom mraze!

ŽOFIE: Tak nám ten nový rok začíná moc hezky! Kde jsou ty všechny sliby?

SUCHARDA: Pořád říkám, že vidíš moc černě!

ŽOFIE: A ty jsi zase ke všemu hluchý! Ke všemu!

EMILIE: Abych raději šla . . .

SUCHARDA (*vrací Emilii zpátky na místo*): Jen sed'! Sed'! Znáš naši mámu! Psí hlavu by ti někdy nasadila. A někdy zas . . . (*Lichotivě, k Žofii*) Však my si rozumíme, vid'?

ŽOFIE: Jen se nevykrucuj! Proč okolo toho chodíš jako kolem horké kaše?

SUCHARDA (*k Emilii*): Slyšíš to, vid' ? Vykrucuju se ! To se mi vyčítá, víš, že jsem od náтуры jiný člověk, než oni všichni dohromady ! Jako by to nebylo za jedny peníze !

ŽOFIE: To je samé zas bude dobře . . . Krise je na ústupu . . . Nic se neděje ! A ať se podíváš, kam podíváš, všude bída !

SUCHARDA: Jak povídám ! Učenlivá žačka našeho Slávka ! Ten tady: Tamhle někde v Anglii stávkují horníci a už by dělal poplach i u nás ! My jsme přece něco jiného !

ŽOFIE: Hlad, milý zlatý, si nevybírám ! Angličan, Francouz, Němec . . .

SUCHARDA: Ale co nám je do Anglie a do jejích stávek ?

ŽOFIE: Do starostova rozhodování nám je ! Na to jsi zůstal dlužen odpověď !

SUCHARDA: Jen klid, Žofinko ! Klid ! Hlad jsme ještě neměli !

EMILIE (*se vzrušeně pohne*): Ale já bych mohla mluvit !

SUCHARDA: No dobrá — ty s Františkem . . . a s dětmi ještě k tomu . . .

ŽOFIE: Řekni: Vypadá na ten blahobyť, který byste nám chtěli nabulíkovat ?

SUCHARDA: Kdo — vy ?

EMILIE: Kdyby nás tuhle teta nepodpořila . . .

ŽOFIE: Že o tom mluvíš !

SUCHARDA: Koho že chcem balamutit ?

ŽOFIE: Však ty víš !

SUCHARDA: Jako by byla krise jen u nás !

ŽOFIE: Tak si považuj, že nejsme z jiných !

SUCHARDA: My ji mírníme ! To se nedá upřít ! A při dobré vůli . . .

ŽOFIE: — můžou chudáci chcípat hlady !

SUCHARDA (*k Emilii*): Že se to dá vydržet ! (*Zarazí se*) Já vím . . .

EMILKA: Kdyby měl František práci, všechno by bylo jiné !
Všechno !

SUCHARDA (*stojí nad ní bezradně*): Taky se dočká! ... Třeba ta žádost ke dráze ... pomůžeme tomu nějak ... To by bylo, aby se nenašlo trochu toho vlivu!

ŽOFIE (*hladí Emilii po vlasech*): Sekýruje tě, vid'?

EMILIE: Trochu štěstí kdyby měl! Trošičku štěstí!

ŽOFIE: František býval vždycky prudší než Slávek! Ale není to špatný hoch. Teď mu asi všechno hořkne a nedej pámbu, 'aby nezhořk' docela!

SUCHARDA: Tak se mu domluví! To nejde! Jednou jsou tu povinnosti k rodině ...

ŽOFIE: Dej mu práci a bude po hořkosti!

EMILIE (*malomyslně*): To vždycky odejde s plnou nůsí naděje a vrací se jako žebrák! Jako žebrák!

ŽOFIE: A přitom by moh' skály lámat!

SUCHARDA (*hraje si mechanicky s kolečkem ze strojku*): A tak je to strašně jednoduché. Nikdo by nemusel zahálet! A ještě by těch rukou bylo málo!

ŽOFIE: Tyhle řeči ráda slyším! Mláčení prázdné slámy — nic jiného!

SUCHARDA: Mám snad někoho zabít?

ŽOFIE: Kdybych věděla, že to bude něco platné — sama bych tě poslala! A nedělala bych si z toho svědomí!

5. v ý s t u p

ŠOLÍN a předešlí

ŠOLÍN (*vejde. Vystupuje bezprostředně, až neotesaně*): Je Slávek doma?

ŽOFIE: Jsou na rybníce, sekají led.

ŠOLÍN (*s úšklebkem*): Že se jim chce. Taková žabařina!

SUCHARDA: Tobě by to nevonělo! To vím! Ty tak žít za polhavec, co?

ŠOLÍN: Já si na živobytí seženu. Na slušný živobytí! Ale dřít se za pár šupů na toho křapouna Hašperu ...

SUCHARDA: Lepší je furiantit ... Hráť si na pána!

ŠOLÍN: O to teprv nestojím! S pánama se to jednou beztak zhoupne!

SUCHARDA: Když to říkáš ty...

ŽOFIE: Poslechněte, Šolíne! Neplette našemu Slávkovi hlavu! Nelákejte ho do ničeho!

ŠOLÍN: Vy myslíte ruksak? Kdepak!... (*Pohled k Suchardovi*) Ačkoliv... jen kdyby to jednou zkusil! My si potrpíme na čistou práci! To se ví, pro rozmazlený to není!

SUCHARDA: Čistou práci! A četníky a finance zdravíte třicátého února! Ale až se vám vrchní Edr dostane na zoubek!

ŠOLÍN: Vrchní? Tomu ještě na mě nenarostly fousy! Když tedy Slávek není doma...

SUCHARDA: Vidíš, že není!

ŠOLÍN: No... no...! Jinejm to jde tlustě a po tenku se namáhají a s těmi jste jedna ruka!

SUCHARDA: Kam tím míříte?

ŠOLÍN: To si už přeberte sám! (*Na odchodu, k Emilii*) Myslím, Suchardová, že se vám vrátily děti ze školy.

EMILIE: Jak to?

ŠOLÍN: Pustili je dřív. Ve škole se prej ubytujou četníci. Aby nás někdo neukrad'!... A já se podívám k tomu rybníku!

SUCHARDA: A ne abys tam něco dělal!

ŠOLÍN: K ledu jsem, pane Sucharda, ještě moc mladej! (*Odejde*)

SUCHARDA: S takovými je náš Slávek jedna ruka — s pašeráky!

ŽOFIE: Četníci že budou ve škole?

SUCHARDA: Kdo by mu věřil, prosím tě! Zostouzet obec, to ještě!

EMILIE: Proč by to Šolín říkal?

ŽOFIE: To jich bude taková síla, že pro ně zabírají celou školu? Proti komu?

SUCHARDA (*neklidně*): Já musím všechno vědět?

EMILIE: Půjdu. Aby mi děti někam neutekly...

ŽOFIE (*sáhne na určité místo za kořenkou*): Počkej! Doprovodím tě na kousek.

EMILIE (*uviděla Žofiin pohyb*): Ne! To už nemůžu vzít! Už nemůžu!

ŽOFIE (*vystrkuje ji ze dveří*): Nemluv a pojd'!

EMILIE (*se otočí zpátky, bezbranně*): Na shledanou!

SUCHARDA (*zamyšleně*): Na shledanou! (*Dívá se chvíli do neurčita, pak si všimne dopisu před sebou a pospíchá ke dveřím. Vráť se však, dopis strčí zamyšleně do kapsy a pokračuje v sestavování součástek*)

6. v ý s t u p

FRANTIŠEK a SUCHARDA; pak ŽOFIE

FRANTIŠEK (*po chvíli vejde*)

SUCHARDA (*udiveně*): Ale! Františku! Ženské jsi nepotkal? Právě odešly.

FRANTIŠEK (*netečně*): Minuli jsme se asi. (*Míří ke dveřím*)

SUCHARDA: Proč chvíli nepobudeš? Dříve jsi přece poseděl!

FRANTIŠEK: Nemůžu se vás pořád držet za sukňě! ... Ještě s tím nejste hotov?

SUCHARDA: To není jen tak, holenku!

FRANTIŠEK: Do smrti to nepochopím!

SUCHARDA (*ustane v práci, nedůtklivě*): A škodím tím někomu?

FRANTIŠEK: Jinou nezpíváte!

SUCHARDA: A ty? Ty už asi vůbec zpívat nedovedeš!

FRANTIŠEK: K tomu taky není nejmenší důvod!

SUCHARDA: Buď rád, že jsi zdravý a že je to s rodinou v pořádku!

FRANTIŠEK: V pěkném pořádku! Zastavil si mě řídící. Proč prý děti pořádně neoblíknou! Ale zač je mám oblíknout — to se už nezeptá!

SUCHARDA: Myslel to dobře ... je takový starostlivý ...

FRANTIŠEK: Na to mu kašlu! Krucinál! Kdy už to vezme nějaký konec? Tohle není život!

SUCHARDA: Trpělivost! ... Trpělivost, Františku!

FRANTIŠEK: Trpělivost!

SUCHARDA: Uvidíš na jaře! Bude práce ...

FRANTIŠEK: Tohle říkáte do omrzení! A zatím je to horší a horší! Když v zimě pouštěli na šachtách, v létě to lepší nebude!

SUCHARDA: Najde se něco jiného.

FRANTIŠEK: Ze sklárny taky propouštějí! Všude ... Ještě vy se dočkáte ...

SUCHARDA (*rozjitřeně*): Přál bys mi to?

FRANTIŠEK: Já?

SUCHARDA: Říkáš to tak! Ale, holenu, ta moje čtyřicítka v havířině taky něco znamená!

FRANTIŠEK: Už vykopli starší havíře!

SUCHARDA: Já vám, lidi, nerozumím! Vždyť ten život ...

FRANTIŠEK: Tváříte se, jako by bylo všechno v nejlepším pořádku! Víte vůbec, co dnes udělal ten váš starosta?

SUCHARDA (*odsekne*): Můj jako tvůj!

FRANTIŠEK: Ode mne hlas nedostal! To vás ujišťuju!

SUCHARDA: To vím! Se Slávkem si podejte ruce! Hloupí jste na to dost!

FRANTIŠEK: Takového socialistu, který jde proti bezbranným nezaměstnaným, si dejte za klobouk!

ŽOFIE (*vejde*)

SUCHARDA: Jestli nepřestaneš ...

FRANTIŠEK: Jak dlouho si budete svítit na hvězdy? Pámbu chraň, abyste nakonec sám nešel po žebrotě s těma vašima hračkama ...

ŽOFIE (*přiskočí k Františkovi*): Co to mluvíš, hochu?

SUCHARDA (*všecek bez sebe*): Slyšela jsi ho? Je tohle nějaký syn? Žebrotu na mě přivolává!

FRANTIŠEK: Už jsem řek', že vám to nepřeju!

ŽOFIE: Tak to nemáš ani vyslovit! Místo aby sis postěžoval mámě ...

SUCHARDA (*bere si kabát*): A ty se s ním ještě mazli — s uličníkem!

ŽOFIE: Kam jdeš, Leopolde?

SUCHARDA: Na vzduch! Nebo bych se nezdržel... a jak je ženatej... (*Odejde*)

ŽOFIE: Františku! Tohle nesmíš! (*Naslouchá. Zvenčí je slyšet pochodující oddíl*) Co je to? Slyšíš?... (*Přistoupí k oknu*)

FRANTIŠEK: Četníci — no!

ŽOFIE: Co se to jen bude dít?

FRANTIŠEK: A on si řekne, že se nic neděje! A... trpělivost!

ŽOFIE: Nakonec je to tvůj táta!

FRANTIŠEK: Já za to můžu, že mi jde s tím svým věčným optimismem na nervy? Taková zaslepenost je k neuvěření!

ŽOFIE: Věří těm nahoře! Nezapomeň, že s mnohými tu udělali dost práce! Ale co je to platné, povídat to vám, mladým!

FRANTIŠEK: A kam to došlo?

ŽOFIE: Já vím — Františku! Dobře to vím... My ho už nezměníme. A ty se užiráš víc, než je třeba. Emilka říkala...

FRANTIŠEK: Dávala jste jí peníze? Vzala je?... Nechci to! Pamatujte si to už jednou! Nechci!...

ŽOFIE: Že o tom mluvíš! Až se vám to obrátí zpátky dnem dolů, vrátíte nám to!

FRANTIŠEK: Kdy to bude? Zatím pochcípáme všichni!

ŽOFIE: Proč to nezkusíš jako Slávek? Plné vozy ledu jsem viděla. A všechno k Hašperovi. Přece si vydělají pár korun!

FRANTIŠEK: Nebud'te bláhová!

ŽOFIE (*vede Františka k oknu*): Podívej se! To jsou náklady!

FRANTIŠEK: Vždyť vy, mámo, ani nevíte!... Znáte Hašperu?

ŽOFIE: Víš, že nikam nechodíme...

FRANTIŠEK: Ale já ho poznal! (*Po chvíli, trpce*) Nabídl mi místo!

ŽOFIE (*zadívá se zkoumavě na Františka*): Tak vidíš!

7. výstup

SUCHARDA a předešlí

SUCHARDA (*vejde stlaněně*): Ty četníky nám byl čert dlužen!
Nadělá to zbytečně rozruchu . . .

ŽOFIE: Představ si, táto! František dostane práci!

SUCHARDA: A kde?

ŽOFIE: U Hašpery . . . Říkals, že u Hašpery?

FRANTIŠEK: Není to ještě domluveno!

SUCHARDA (*zaražen*): U Hašpery? . . . A co . . . co bys tam dělal? Pomáhal Fikuldovi?

FRANTIŠEK (*rozervaně*): Říkám, že to ještě není domluveno!

SUCHARDA: No! Hašpera je podnikavec. To se mu musí nechat. Já s ním v leččems nesouhlasím, ale co ten udělal z té hospody . . . A jak je to dlouho, co jsme mu ji v radě odklepli? A když i takového Fikuldu dovede zaměstnat, proč by nesáhl po takovém řimbuchovi, jako je náš František?

ŽOFIE: Fikulda tam zůstane, vid'?

FRANTIŠEK (*uhýbavě*): Já nevím . . .

ŽOFIE: Nebo snad . . . ty bys byl na jeho místě?

FRANTIŠEK: Dva podomky prý krmit nebude!

ŽOFIE (*s nahlasenou hrůzou*): Ale to bys přece nemoh' vzít!

SUCHARDA: Když mu to sám Hašpera nabízí! Něco jiného by bylo, kdyby se tam cpal sám!

ŽOFIE: Ale za takovou cenu!

FRANTIŠEK: A to není všecko!

SUCHARDA: Co bys nad tím mutýrovala! Bližší košile než kabát!

ŽOFIE: A kam by se vrtnul ten ubožák?

SUCHARDA: Ať si ho vezmou Proškovi k sobě! Když my to můžem vydržet se Slávkem, proč by takový přednosta stanice neužil o jednoho víc! Já bych takovou mámu . . .
(*s horlivou rozhodností*) Na nic se, Františku, neohlížej!

ŽOFIE: A kdy . . . kdy ti to nabídl?

FRANTIŠEK: Zejtra chce odpověd'!

8. v ý s t u p

PRAVOSLAV, MIMRA a předešlí

PRAVOSLAV (*vejde s Mimrou*)

ŽOFIE: To už jste hotovi?

PRAVOSLAV (*se zachmuřeným důrazem*): Ano. My jsme hotovi! (*K Františkovi*) Dobře, že jsi tu. Aspoň si promluvíme!

ŽOFIE (*k Mimrovi*): Otíku! Vzkázal jsi přece Slávkovi, aby přišel za tebou na rybník!

MIMRA: Vzkázal...

ŽOFIE: Tak proboha...

MIMRA (*k Františkovi*): Tys jim to ještě neřek'? Byls u toho!

FRANTIŠEK: U toho jsem zrovna nebyl!

PRAVOSLAV: Ale věděl jsi o tom! Proč jsi nás nevaroval?

SUCHARDA (*dívá se s jednoho na druhého*): Před čím, u všech všudy?

FRANTIŠEK: S letáky jste neměli začínat!

ŽOFIE: S letáky?

SUCHARDA: Slávku! Kolikrát jsem ti říkal, aby sis s tím nehrál!

PRAVOSLAV: Ty se do toho nepleť!

SUCHARDA: Jak to se mnou mluvíš?

PRAVOSLAV: Tohle je naše věc! Ty si hrej se svými tentočky!

SUCHARDA: Vyhodím tě z domu!

ŽOFIE: No tak!... (*K Pravoslavovi*) A ty se mírni!

PRAVOSLAV (*strká Františkovi před oči arch papíru*): Co je tohle? To jsi nedostal, vid'?

FRANTIŠEK (*odvrací se*): Nemíchej mě do toho! To Hašpera.

SUCHARDA (*vytrhne Pravoslavovi papír*): Přihláška do fašistické ligy! (*Sáhne do kapsy a roztrhne obálku, schovávající pro Františka*) A tobě ji posílá v obálce! Jakým právem? Slíbilš mu něco?

MIMRA: To nám, prosím, dávali, když jsme se tam hlásili o práci! A tak jsme si řekli: Zub za zub! Rozdali jsme mladencům letáky k mezinárodnímu dni solidarity!

SUCHARDA: Taky pěkná klukovina! Čeho tím chcete dosáhnout? Víte vůbec, že je to zakázané? Udržal o tom mluvil. Manifestace nebude povolena!

ŽOFIE: Tak to jsi měl, Slávku, v kapse!

PRAVOSLAV (*posměšně*): Počkáme, až nám k tomu dají vaši ministři souhlas!

SUCHARDA: Tedy v tom máš opravdu prsty? A to si myslíš, že strpím pod svou střechou...

PRAVOSLAV (*vytrhne Suchardovi list z ruky*): A kdo má prsty v tomhle? Tohle není zakázané? Tohle je povolené, co? Po tomhle četníci nejdou!

MIMRA: Kdo nepodepsal — mohl jít!

ŽOFIE: Kolik jich ... podepsalo?

PRAVOSLAV (*po chvíli*): My dva a ještě několik nás nepodepsalo. Ostatní se vymluvili na rodiny... Pro ně to nebyla zásadní otázka!

SUCHARDA (*k Františkovi*): A co ty? Ty jsi už podepsal? Nebo teprve podepíšeš?... Říkals přece, že ti Hašpera nabídl zaměstnání! Tak co? Podepíšeš mu ten hadr? Upíšeš se mu — fašistovi?... Tak lehko prodáš své přesvědčení?

FRANTIŠEK: Přesvědčení? Kam jste došli vy s celým přesvědčením?

SUCHARDA: Dáš se tedy k žluťákům! Ty — syn Leopolda Suchardy! Za tohle jsme se tedy rvali...

FRANTIŠEK: Dejte mi pokoj s těmi obehranými písničkami! Radši si konečně promněte oči a podívejte se pořádně po těch svých modlách! Proč mlčí? Proč něco nepodniknou? Kam zatáhli socialismus? Do stoupy, abyste věděl!

SUCHARDA (*třese se vztekem*): Ty se opovažuješ... Ty! Který jsi svolný se prodat za žvanec chleba!

PRAVOSLAV (*předstoupí před Františka, jako by ho chtěl chránit vlastním tělem*): I kdyby podepsal!...

ŽOFIE: Má ženu a dvě děti! Copak to nechápeš, Leopolde?

SUCHARDA: Ať mi jde s očima!

FRANTIŠEK: Já jsem tedy ten nejhorší! A všim jsem vinen já! Že rodina nemá co jíst! Že se k ničemu nehodím! Že se do mě smí kopat!

SUCHARDA: Fašistu v domě nestrpím!

FRANTIŠEK: Dokud se mluvilo o tom, že Fikulda poletí místo mě, to vám nevadilo! Ale pohoršuje vás, že se musím prodat! A o to vám jde! Pan obecní rada a syna má u žluťáků!

SUCHARDA: Odejdi, povídám, než bude pozdě!

FRANTIŠEK: Ale že si starosta v obci dělá, co chce, to není fašismus? To není ničemnost? Že se vyhazují lidi na dlažbu a vaši ministři a všechna ta verbež ve vládě k tomu mlčí, nad tím se netřesete vztekem?

SUCHARDA (*všecek bez sebe, řve*): Ven! Ven!

ŽOFIE (*energicky se postaví Suchardovi*): František neodejde! Starostu jsi dovedl obhájit! Ale vlastního syna obhájit nedovedeš! Půjde-li František — půjdu i já!

SUCHARDA (*otřesen*): Všichni jste proti mně? I ty, mámo?... Tak já vám řeknu, komu se můžete za všechno poděkovat!... Komunistům! Jen komunistům! Ti nám rozrývají demokracii! My, kteří jsme jejich strážci...

PRAVOSLAV: Kdybys radši řek' ponocnými! Vy . . . jen vy sami jí jednou odtroubíte těmi ustavičnými ústupky!

MIMRA: To už nejsou ústupky! Prodávají nás jako na trhu!

SUCHARDA: Vaším kraválům se můžeme poděkovat! Za všechno!

PRAVOSLAV: Ted' jsi tomu nasadil korunu!

SUCHARDA (*zmaten*): Kdybyste neštvali . . . nevyvolávali neklid . . .

PRAVOSLAV: Tak nakonec komunisté zavinili hospodářskou krizi!

MIMRA: My jsme se nebáli protestovat proti tomu, že se vaří polévky pro nezaměstnané ze shnilých brambor a že se okrádají příděly! Vystoupili jsme proti tomu, aby se na naší bídě vydělávalo! Ale co udělali vaši zástupci?

PRAVOSLAV: A kde vůbec jsou? Vidíme je vždycky jenom před volbami!

SUCHARDA: Zato ti vaši to vytrhnou!

PRAVOSLAV: Ještě dnes tu bude náš senátor, aby zakročil! Ten se totiž nebojí mezi nezaměstnané!

FRANTIŠEK (*v projasňujícím se údivu*): Cože? Senátor?...

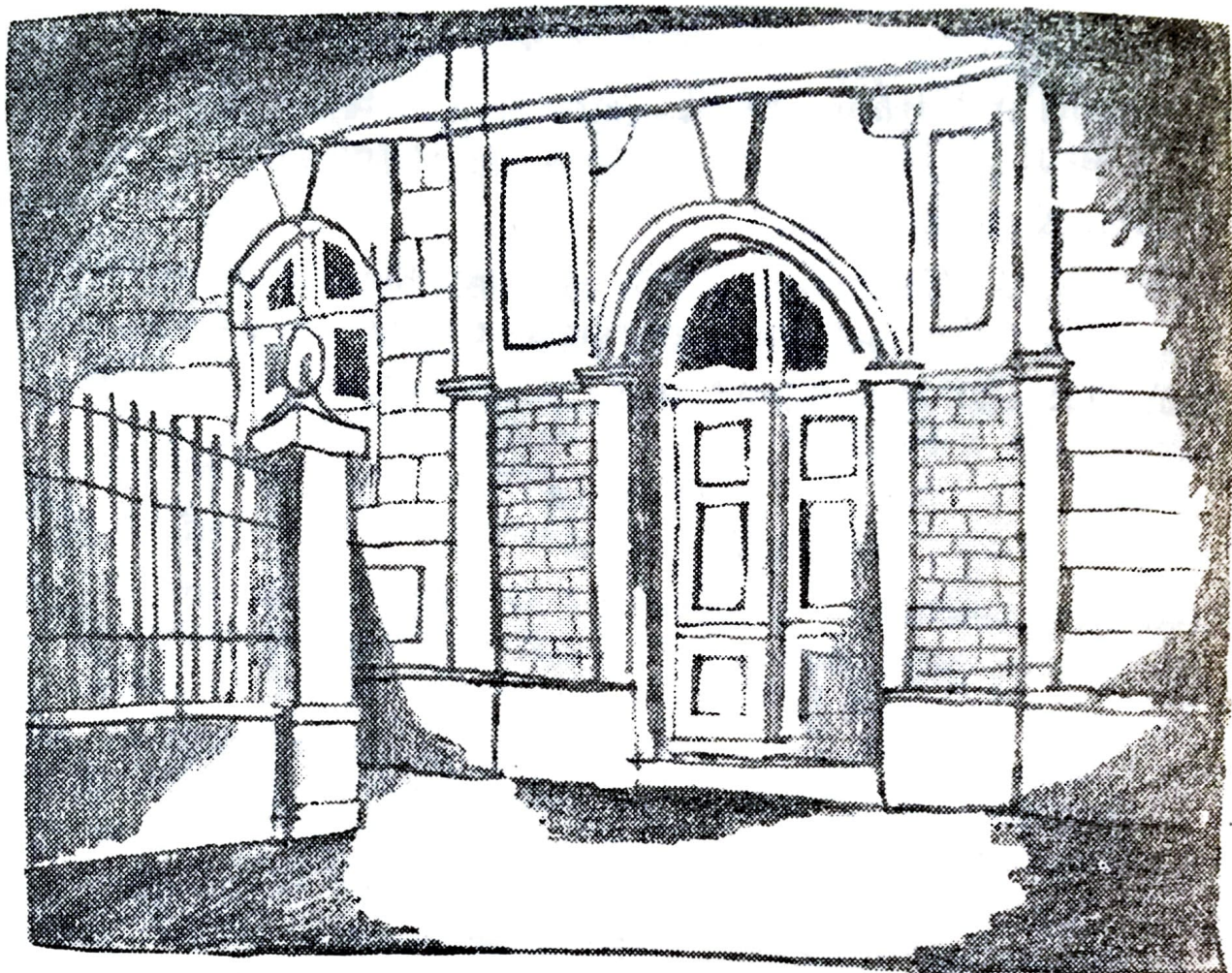
SUCHARDA (*strhne s věšáku kabát*): Abyste věděli... já vám ukážu! To bahno s nás ještě rádi olížete! Rádi!

ŽOFIE: Kam jdeš, táto?

SUCHARDA: Ke starostovi! To by bylo, aby se to nevysvětlilo! Tohle zadostiučinění si za rámeček nedáte! Vy — kluci!

FRANTIŠEK: Jen jdi! Ať poznáš, co všechno jsi zaspal!

O p o n a

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Před obecním úřadem v hornické obci

1. výstup

ŠOLÍN a MIMRA

ŠOLÍN (*vejde. K Mimrovi, přicházejícímu s druhé strany*):
Otíku!

MIMRA: Jdu od Suchardů. Člověče! Takovej mazec jsem už
dlouho neviděl!

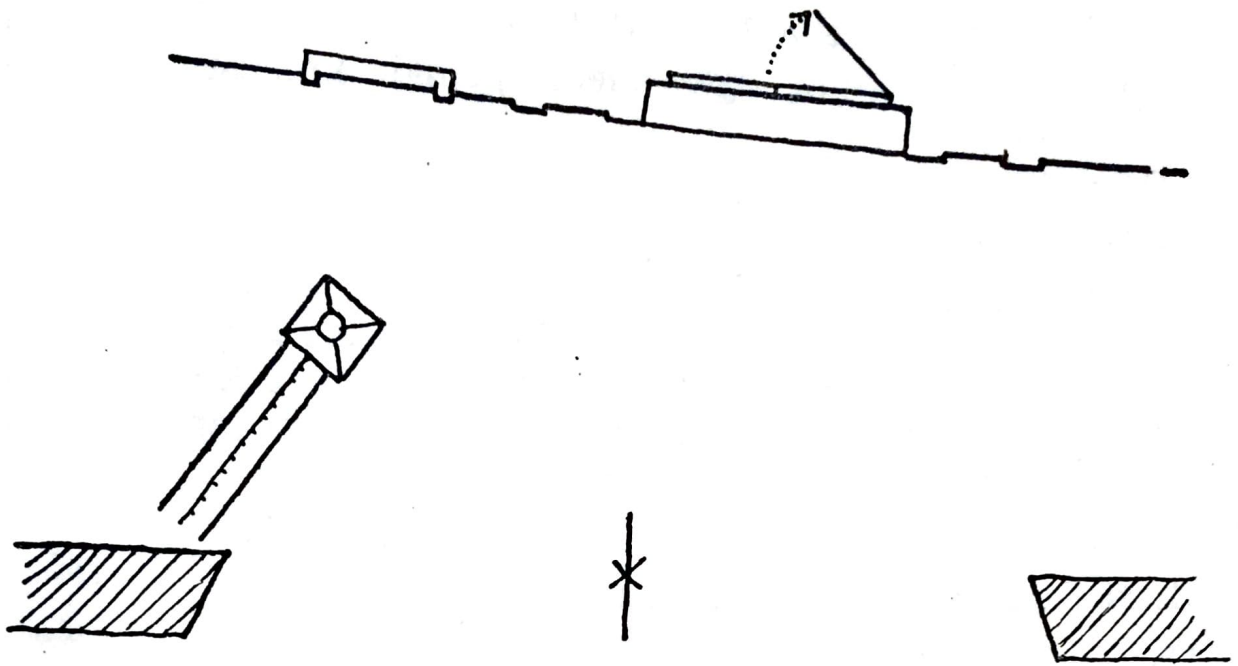
ŠOLÍN: Starej, co? To je copař!

MIMRA: Co nechodí na šachtu, je to s ním čím dál horší! (*Vy-
táhne z kapsy nedopalek*) Dej připálit, Bobši!

ŠOLÍN (*nabízí mu celou cigaretu*): Zahod' toho potrata!

MIMRA (*chce pūlit cigaretu*): Pulčika?

ŠOLÍN: Nekaz tomu linii!

MIMRA (*podívá se na Šolína s úžasem*): Tobě se ale musela povést šňůra!

ŠOLÍN: Kdepak! Pašeráckej ruksak věším na hřebík!

MIMRA: A to zradíš partu?

ŠOLÍN: Nedám se přece okrádat! Ale ne od kluků, abys mysl-el! ... Představ si, co se mi stalo! ... Přijde ke mně chlap — zdál se mi nějak povědomej... a jestli prej se jmenuju Šolín. Já, že jo. A Bobeš... Chlap si mě chvíli prohlíží, slova necekne a dává mi dvě stovky!

MIMRA: Dvě stovky? Tos mu jistě nes' něco sakramentskýho na druhou stranu!

ŠOLÍN: Co tě vede! ... Pamatuješ, jak jsme tenkrát rozbou-rali tohle náměstí?

MIMRA (*směje se*): To byl poprask! Bobši! Kam jsi šel na ten nápad?

ŠOLÍN: Já? Od Fikuldy to pošlo! ... Já to jen organisoval! (*Ťuká si do čela*) Ten má tady! ... Když pořád slibujou investiční práce, povídá mi jednou Fikulda, maj' je mít! A navrh' mi to. Já od toho dvakrát nebyl! Jeden nezaměst-nanej od silniční správy sehnal červený praporky a ceduli »uzavřeno« a dali jsme se do toho. Zrovna zasedala obecní rada. Rozházeli jsme jim to před očima, jako by se dělalo

deset kanalisací a vodovodů! A než přišli na to, že k tomu nikdo nedal rozkaz, bylo hnedle polovic náměstí rozvrtnýho . . .

MIMRA: Kterej to potom odseděl? Já chodil zrovna po světě . . .

ŠOLÍN: Ten od silniční správy. Čtrnáct dní za to dostal . . . Ale hlavně, že kluci měli práci! . . . No, a ten chlápek, co dnes za mnou přišel, byl duchcovskej dlaždič! . . . Abych si prej ty dvě stovky klidně vzal, že to je provise za tak nečekanej vejdělek! Musím se srovnat taky s Fikuldou, aby z toho něco měl.

MIMRA: Ty holt jsi narozenej na šťastný planetě!

ŠOLÍN (*dívá se za scénu*): Tak se na to podívej!

MIMRA: To je přece Machurová!

ŠOLÍN: Jejího to vzalo ondyno na Gisele . . .

MIMRA: Já vím . . . Bere po něm pár šestáků.

ŠOLÍN: A že ji vede na stanici!

MIMRA: Honěj' nás z divokejch šachet a na haldách se taky nesmíš ukázat! Radši to nechaj shořet! . . . Psi mizerný . . .

2. výstup

MACHUROVÁ, PANÝREK a předešlí

MACHUROVÁ (*vejde. Táhne za sebou vozík s pytlím uhlí. Za ní Panýrek*)

ŠOLÍN (*hlasitěji*): Na takový si troufaj' — na chudáky!

PANÝREK: Co jste to řek', Šolíne?

ŠOLÍN (*dívá se nahoru*): Že nám přituhuje! Ale aby nepřišla obleva! (*Žd'uchne do Mimry*) Člověk by z těch zimních športů nic neměl! No ne? A jak to vypadá, obleva přijde!

PANÝREK: Vy si dejte dobrý pozor, Šolíne!

ŠOLÍN: A na co, pane štábní?

PANÝREK: Však vy víte! My se vám na kobytku dostanem'! A pak s vámi zatočíme! . . . (*K Machurové, hrubě*) Hněte se, ženská!

MACHUROVÁ: No . . . no! Sprovodila jsem někoho se světa? Vezu si kousek nasbíraného uhlí a za to mě budou vláčet po arestech? A to bych se na to podívala!

PANÝREK: Mlčte! (*Vystrkuje Machurovou se scény*)

MIMRA (*dívá se za nimi*): Jinej by zamhouřil oko...

ŠOLÍN: Žerou to, no! Vrchní to chce dotáhnout na praporčíka a tenhle na štábního!

MIMRA: Za chvíli nás budou takhle vodit všechny!

ŠOLÍN: Tenhle Panýrek je vůbec prevít! Znáš Vlastu Olivovou?

MIMRA: Slávkovu holku? Teď je v base...

ŠOLÍN: Taky... Panýrek ji jednou sbalil...

MIMRA: Tenhle Panýrek?

ŠOLÍN: Vloni. Na naší slavnosti pro výkřik: Ať žije Sovětský svaz! Dostala půl roku... Když ji odváděl na stanici, hned s ní vyjednával nějaký to bene. Že by se jako dal ten zločin smazat se světa... Vlasta to udala do protokolu, Panýrek to zapřel, byla z toho urážka vrchnostenské osoby v paragrafu 68 jmenované, Vlasta dostala deset dní nášup, tisíc korun pokuty a v případě nedobytnosti ještě dalších deset dní! Sedí dodnes!... To koukáš, co?... A pojď na pivo! Aspoň tomu lotrovi Hašperovi něco umáznu z konta!
(*Odejdou*)

3. v ý s t u p

HAŠPERA, STAROSTA, pak SUCHARDA

HAŠPERA (*vejde s druhé strany se starostou*): Investovat? Naprosto se neobávám, pane starosto!... A pro obec... jen na dávkách co to bude znamenat!

STAROSTA: To je všecko hezké, pane Hašpero! Jenom je-li to únosné!

HAŠPERA: Nic nedělej, nic nepokazíš!

STAROSTA: Pro obec je-li to únosné!

HAŠPERA: Ach tak!

STAROSTA: Rozběhl jste se, pravda. Štěstí vám přeje. Ale chápejte! Lidi jsou nespokojení. Podráždění!... Víte, co je kvůli těm polívkám!

HAŠPERA: Do puntíku s vámi souhlasím, že jste to zarazil! Poměry samy si vynucují silné ruky!

STAROSTA: Ovšem! Luza nám poroučet nebude! O to se už postaráme. Prostředky, chvála bohu, jsou také po ruce... Co jste si vlastně přál?

HAŠPERA: Takové malé potvrzeníčko. Doporučení pro hejtmanství. Formalita. Tam už je všechno zařízeno. Člověk musí mít známosti... Počítám totiž s dámskou obsluhou ve svém podniku.

STAROSTA: Vy na to ale jdete velkoryse! A co mravnost obce? (*Směje se*)

HAŠPERA: Ve vši počestnosti, pane starosto! Kvůli větší frekvenci to dělám! Sem budou chodit i páni z Duchcova, za to vám ručím!

STAROSTA: Bude-li jen za kým chodit!

HAŠPERA: Bez obav, pane starosto! O to se už postarám! (*Nabízí starostovi doutník z krabice*)

STAROSTA (*vybere si doutník*): No... uvidíme, pane Hašpero! (*Odstrkuje krabici doutníků, ale po krátkém odmítání ji zasune do kapsy*) Pokusím se, aby obecní rada zaujala kladné stanovisko k vaší žádosti!

HAŠPERA: Děkuji vám, pane starosto!

SUCHARDA (*vzrušeně vejde*): Chci s tebou mluvit, starosto!

STAROSTA (*dotčen*): Moment, ano?

HAŠPERA: Nebudu vás déle zdržovat! Doufám ve vaši přímělu! (*Šeptá něco starostovi do ucha*)

STAROSTA (*se chechtá*): Jděte... vy! Jsem už přece v letech!

HAŠPERA: V nejlepších letech, pane starosto!... Uctivý služebník, pane starosto! Ruce líbám milostivé paní! (*Odejde*)

STAROSTA: Děkuju!... Nazdar!... Zajímavý člověk! Chytrý... podnikavý...

SUCHARDA: A hezky se vybarvil, jen co je pravda! A jak se stavěl, než jsme mu tu hospodu přiklepli! To už se nepamatuješ, jak běhal od jednoho radního k druhému, každému sliboval... každého ujišťoval o politické loyaltě... A co se z něj vyklubalo!

STAROSTA: Trochu přeháníš, Suchardo! Přeháníš!

SUCHARDA: Ráno se u něj hlásili lidi na ledování. A víš, za jakých podmínek je přijímal do práce?

STAROSTA: Tohle mi povíš jindy! Spěchám . . .

SUCHARDA: Proti takovým methodám se musí jednou vystoupit! A ostře! Nebo to u nás dopadne jako v Německu! Ztratíme všechny posice. A ztratíme i důvěru!

STAROSTA: V Německu? Gratulovat bychom si mohli, přítelíčku! Gratulovat!

SUCHARDA: Vždyť tam Hitler šturmuje na brány demokracie!

STAROSTA: Milý Suchardo! Zato naše demokracie je nedobytná! Její plamen šlehá vysoko!

SUCHARDA: Aby z toho plamene nezůstal nakonec jen popel! Miliony hlasů pro Hitlera — to se nevidí?

STAROSTA: V posledních volbách v Německu nezískali jen naci. Získali i komunisté. Tak se to vyrovná!

SUCHARDA: Snad nechceš říct . . .

STAROSTA: Ovšem! Jen ať se Hitler vyzuří na komunistech!

SUCHARDA: Čili: Raději s čertem než s komunisty?

STAROSTA: To jsi ještě nepochopil? . . . Ostatně . . . Strašit Hitlerem, z toho se stala politická móda! (*Chce odejít*)

SUCHARDA (*mu zabráňuje v odchodu*): Chci si zjednat jasno v té polévkové akci. Dověděl jsem se . . .

STAROSTA: Od kterého syna? Od toho bolševika nebo od toho druhého — žluťáka? Vidiš! Sám to máš v rodině!

SUCHARDA: Na tom teď nezáleží! . . . Dal jsi takový příkaz bez souhlasu obecní rady?

STAROSTA: Nevím, proč bych se měl zrovna tobě zpovídat!

SUCHARDA: Zakázal jsi to?

STAROSTA: Ano! Zakázal!

SUCHARDA: Jakým právem?

STAROSTA: Kravály v obci nestrpím! Rozumíš?

SUCHARDA: Dostáváme na to příspěvek! Jak to odůvodníš?

STAROSTA: Komu, myslíš, že hejtmanství víc uvěří? Nám, úřadu, nebo těm křiklounům?

SUCHARDA: Jsou tím ohroženy zájmy většiny obyvatelstva!

STAROSTA (*tvrdě*): Stal se z tebe komunistický agitátor, nebo ještě reflektuješ na členství v naší straně? ... A promiň! Čeká mě práce! (*Míří k budově*)

SUCHARDA: Takové rozhodnutí je v rozporu s programem naší strany!

STAROSTA: Pak si nemohu pomoci! Zaspal jsi dobu — bratře!

SUCHARDA (*následuje starostu do budovy*): Dokud mi to ne- vysvětlíš ... Žádám svolání obecní rady!

STAROSTA (*směje se*): Ty ses dočista zbláznil! (*Odejdou*)

4. v ý s t u p

FRANTIŠEK, PRAVOSLAV, pak VLASTA

FRANTIŠEK (*vejde s Pravoslavem. Dívají se dovnitř ...*)

PRAVOSLAV: Počkáme si na něj?

FRANTIŠEK: Nejsem zvědav, co mu starosta nabulíkuje! Podívám se na Giselu!

PRAVOSLAV: A já si zajdu k Šolínovi ...

FRANTIŠEK: Ale? To ti nevadí ty jeho kšefty s Hašperou? Prý mu prodává pašované zboží.

PRAVOSLAV: Prodával, Františku! Prodával! ...

FRANTIŠEK: Jak to jde dohromady? Šolínovo pašeráctví a vaše morálka, kterou každému vtlukáš do hlavy?

PRAVOSLAV: Pašerák! ... Ze šachty ho vykopli a jiné živo- bytí nenašel ... Četníci po něm pasou hlavně v noci. Pro nás pracuje ve dne. Jen jeho zásluhou se dostaly naše le- táky do všech obcí až ke hranicím!

FRANTIŠEK: Letáky! Tím lidi nenakrmíš!

PRAVOSLAV: To je pravda! Nenakrmím ... ale pomáháme tím, aby se správněji orientovali. Nebo si myslíš, že bur-žoasie sejde sama se svých posic? Tu musíme shodit!

FRANTIŠEK: A kdy to bude? Mezitím vychcípáme všichni! ... Co mi to je platné, že se zejtra uskuteční ráj, který slibu- jete, když se mi chce jíst dnes! Teď!

PRAVOSLAV: Nemůžeme slíbit víc, než je v nás samých!

FRANTIŠEK: Pak je to pro kočku!

PRAVOSLAV: Je to velká síla, Františku! Velká síla!

VLASTA (*vejde. Chudě oblečená dívka asi ve věku Pravoslavově*): Tak jsem zpátky!

PRAVOSLAV (*jako přimražen*): Vlasto!

VLASTA: Trvalo to, co, než mě pustili z té meissnerovské ozdravovny! (*K Františkovi*) Františku!... A co doma?

PRAVOSLAV: Tak dlouho jsem tě neviděl! (*Dává jí svůj kabát*)

VLASTA: To zavínili páni od soudu. A ty trochu taky.

PRAVOSLAV: Já?

VLASTA: Vůbec tě nenapadlo, že bych tam mohla přijímat návštěvy?

PRAVOSLAV: Já tam byl, ale nepustili mě k tobě!

VLASTA: Řekněte mi, co se to chystá v Duchcově? Těch četníků...

FRANTIŠEK: Tak se jdi podívat k nám do školy!

VLASTA: Vždyť jinde proběhly demonstrace celkem klidně!

FRANTIŠEK: Jen u nás se nic nedělá! To vaše vedení v Duchcově za moc nestojí, Slávku!

PRAVOSLAV (*dívá se jako u vytržení na Vlastu*): To není jen naše věc, Františku! To je věc všech nezaměstnaných!

VLASTA: Proč se na mě tak díváš?

PRAVOSLAV (*horce*): Tak dlouho jsem tě neviděl!

VLASTA: To už jsi jednou řek'!

PRAVOSLAV: A zhezkla jsi nějak!

VLASTA (*se smíchem*): Tohle můžeš opakovat několikrát!

FRANTIŠEK: Přijď mi pak říct, jak táta pochodil... Zkusím to na Gisele. Aspoň jednu šichtu za týden kdybych tam urazil!

PRAVOSLAV: Hodně štěstí!... A nebuď tak zatvrzelý!

FRANTIŠEK: Myslíš k tátovi? Toho už nepředělá nic! (*Odejde*)

VLASTA: Hodně se změnil, ten tvůj bratr!

- PRAVOSLAV: Všichni se měníme, Vlasto! (*Vlaze, chytí Vlastu za ruku*) Tolik bych ti toho chtěl najednou říct a nevím, jak do toho!
- VLASTA (*s úsměvem*): Pak už věřím, že ses taky hodně změnil! Ty skoro jediný z nás jsi vždycky věděl, jak do toho! Pamatuješ?
- PRAVOSLAV: Prosím tě... Pojd' někam... jen tak... víš!
- VLASTA: Víš co? Zajdu si nejdříve k Věře. A potom... Vid'! Zůstaneš ještě tak... tak milý?
- PRAVOSLAV: Pořád kamarádíš s Věrou?
- VLASTA: Neviděla jsem ji měsíce! Proč se ptáš?
- PRAVOSLAV: Myslím, že se živí všelijak.
- VLASTA: S mužskými?
- PRAVOSLAV: To ne...
- VLASTA (*s úlevou*): Jak tedy?
- PRAVOSLAV (*naznačuje zlodějský pohyb*): Dělá to, no! Promluv s ní, prosím tě!
- VLASTA (*s nahlaseným cynismem*): A co z toho bude mít? Nebo myslíš, že by to dělala, kdyby se mohla živit poctivě?
- PRAVOSLAV: Tohle já vím, Vlasto! Ale...
- VLASTA: Víš dobře, že se člověk zlodějem nerodí. Zloděje z tebe udělají!
- PRAVOSLAV (*s neskryvanou úzkostí*): Snad i ty, Vlasto...
- VLASTA: Já ještě ne! Doteď mě živili na státní útraty — jediné zaopatření, které ti v téhle zemi klidu a pořádku poskytnou. Ale pamatuj si, že se mi nechce o nic méně žít než Věře!
- PRAVOSLAV (*s prudkou reakcí. Za scénou je slyšet hluk přicházejícího hloučku*): Slyšíš? To jsou naši! Jistě jdou na starostu. (*Horečně*) Víš, co se tu dnes stalo?
- VLASTA: Slyšela jsem o tom v Duchcově. Darebáctví...

5. v ý s t u p

MIMRA, SUK, MACHUROVÁ, ŠOLÍN, PRAVOSLAV,
VLASTA, NEZAMĚSTNANÝ, JINÝ NEZAMĚSTNANÝ,
HLOUČEK MUŽŮ A ŽEN

MIMRA (*vejde po boku Sukově v popředí hloučku mužů a žen. Mezi nimi také Šolín a Machurová*): Ujišťuju tě, soudruhu senátore, že naše protesty byly věčné!

SUK: Starosta by asi provedl svou v každém případě! Určitě věděl předem, co si může dovolit!

NEZAMĚSTNANÝ: Dobytku by takový brambory nedali!

MACHUROVÁ: A co ta zelenina?

SUK (*pozorně k Machurové*): Copak, Machurová?

MACHUROVÁ (*udiveně*): Vy si mě ještě pamatujete?

SUK (*s úsměvem*): Moc dobře si vás pamatuju, Machurová! Jakpak vám to udělali v pokladně s pensí po mužovi?

MACHUROVÁ (*horlivě*): Beru čtyřicet korun. Copak z toho můžu bejt živa? Ale já si na ně došlápnu! Já jim to povím! Za všechno, jak se můj nadřel... Až na to chudák doplatil!

MIMRA (*jemně*): No... Počkejte... Machurová...

SUK (*k Mimrovi*): Jen ať to slyší také ostatní, jak dovedou uhlobaroni odplácet! Jen ať to slyší!

MACHUROVÁ: Můj nebyl jedinej, ani poslední!... A s tou zeleninou? Já z ní odmítla vařit, tak byla plesnivá! Vyhodili mě z kuchyně a dali si tam svoje lidi!

MIMRA: Pořádný se rozkrade... kontrola přes ně není...

SUK: A to se divíte? Co se týče zlodějin, je příkladů dost a dost! A příklady táhnou! Ale my k tomu mlčet nebudem'! Dnes přišli s polévkami, zítra si na vás vymyslí něco jiného. Záminku si vždycky najdou! Je to tak, Machurová?

MACHUROVÁ: A třeba vlka s ovčí zapřáhnou!

PRAVOSLAV (*po krátké ostýchavosti*): Soudruhu senátore...

SUK (*tiskne Pravoslavovi ruku*): Pravoslave!

PRAVOSLAV: Chci ti říct, že to nebude lehké! Starosta je dobře zapsán na hejtmanství...

NEZAMĚSTNANÝ: Proto s tím nehmem!

SUK (*obrácen k hloučku, který mezitím zesílil*): Přátelé! Tohle všechno už tady bylo! Co vám říkali před dvěma roky? Nemá smysl se bouřit — je konjunktura! Nepohněvejte si pány fabrikanty a uhlobarony! A ti vám snižovali mzdy klidně dál! A co vám říkají dnes? Nedá se nic dělat, je krise. A dřou nás bez nože!

JINÝ NEZAMĚSTNANÝ (*vybuchne*): To je to! Nestačíme na ně!

SUK (*se rozhlédne*): Že nestačíme? Kolik nás je dnes! Ještě nedávno jste byl každý sám . . . dnes už jste v houfu. A bude nás ještě víc! My můžem pro sebe urvat kus chleba!

NEZAMĚSTNANÝ: Ale jak?

SUK: Jak? Tím, že budem mlčet, rozhodně ne! Tohle není jen politika starostova a nejde jenom o polévky! Příčiny jsou v celém kapitalistickém systému! Postavme se jako jeden muž! Společně uhoďme! Jen tak získáme všechno! Nebát se! Nebo dokonce poklonkovat! Slyšíte Machurovou, jak se dovede ozvat! . . . Zvolte si ze svého středu delegaci . . .

JINÝ NEZAMĚSTNANÝ: Ani s ní nebudou jednat!

MACHUROVÁ: To by si tak mohli zkusit!

SUK: Kdo tedy půjde jako zástupce nezaměstnaných? Nesmí to být jen komunisté! Těm se nespokojenost nevěří!

ŠOLÍN (*brání se, když ho strkají dopředu*): Proč já?

NEZAMĚSTNANÝ: Ty jim to vytmavíš, Bobši!

ŠOLÍN: Abych řek' pravdu — já tu bryndu nevzal do huby!

SUK: A proč jsi tady?

ŠOLÍN (*rozhodí svým způsobem ruce*): Protože . . . protože si myslím, že je to lumpárna a protože sem patřím, ne?

PRAVOSLAV (*šeptá něco Sukovi*): A to je on!

SUK (*se krátce zasměje*): Takové lidi potřebujem! . . . Tak, prosím, někdo jiný! Ke komu máte plnou důvěru!

MACHUROVÁ (*postrkována lidmi z hloučku*): Když myslíte . . . Řeknu jim svoje! (*Postoupí s nezaměstnaným a odejde pak se Sukem do budovy*)

MIMRA (*za nimi*): Šťastné pořizení!

HLAS Z HLOUČKU: A ne abyste tam debužírovali jako ta delegace poslanců z Prahy!

JINÝ HLAS: Která se na nás stejně vykašlala!

ŠOLÍN (*vystoupí na obrubu přede dveřmi do budovy*): Tohle je komunistický senátor, vy chytráci!

PRAVOSLAV (*znepokojeně se rozhlíží*): Než se deputace vrátí, zachovejte klid!

ŠOLÍN: Kouření dovoleno! (*Smích v hloučku*)

VLASTA: Slávku! Ty zůstaneš?

PRAVOSLAV (*neklidně se ohlíží po skupině*): Samozřejmě. Kdyby bylo třeba umlčet provokatéry...

VLASTA: Nezlob se... Ale já... (*Zapotácí se*)

PRAVOSLAV (*zachytí ji*): Co je ti? Vlasto!

VLASTA (*malátně*): To přejde... (*Vzchopí se poněkud*). Už můžu jít sama.

PRAVOSLAV: Odvedu tě k nám. Pojd'

VLASTA: Musím k Věře!

PRAVOSLAV: K Věře půjdeš později! A dej si říct! Naše máma si s tebou už poradí!... (*K Mimrovi*) Otíku! Ať se tu něco nesemele! Ručíš mi za to! Vrátím se hned! (*Odejdou*)

MIMRA: Ručím, Slávku!

ŠOLÍN (*za nimi*): Hezkej párek! Dávno jsem to věděl, že ti dva to dají dohromady!

JINÝ NEZAMĚSTNANÝ: Z lásky se ještě nikdo nenajed'!

6. v ý s t u p

SUCHARDA a předešlí. Později FRANTIŠEK

SUCHARDA (*vyjde z budovy. Je očividně narušen a rád by se vyhnul skupině*)

MIMRA: Hele! Slávkův táta!

JINÝ NEZAMĚSTNANÝ (*posměšně*): Bratr Sucharda!

ŠOLÍN (*postoupí k Suchardovi*): Tak co jste zase proti nám upekli, pane obecní rado?

MIMRA: Chlapi!

SUCHARDA: Nezastávej se mě, Otíku! Mají víc pravdy, než jsem si myslel, že jí mám já! (*Kroutí užasle hlavou*) Že se dočkám něčeho takového... Ano! Ano! Z toho se musí vyvodit důsledky! K tomu se nesmí mlčet! Nesmí!

MIMRA: Proto je tam naše deputace!

ŠOLÍN: Se senátorem Sukem!

SUCHARDA (*mdle*): Jen aby něco pořídila!

ŠOLÍN: To bysme se na to podívali! To nejsou žádní bratři!

JINÝ NEZAMĚSTNANÝ: Nebo panští šafáři!

MIMRA: Suka neopijí rohlíkem!

SUCHARDA (*sklíčeně se klidí stranou*): Už mlčím, přátelé!

ŽENA Z HLOUČKU: Ten Sucharda nějak zestárl!

ŠOLÍN: Nepletete si je? Suchardové jsou totiž tři!

MIMRA (*zamyšleně*): A každéj táhne jinam!

FRANTIŠEK (*vběhne na scénu*): Je tu někde senátor Suk?

MIMRA: Je u starosty. Co mu chceš?

FRANTIŠEK: Horníci ho chtějí! Telefonovali z Duchcova, že je někde u nás... Lidi!... Na Gisele budou propouštět!

MIMRA: Cože?

FRANTIŠEK (*k rozrušenému hloučku*): Celej důl nadobro zastaví!

SUCHARDA (*uchopí Františka za rameno*): Co to říkáš, Františku? Pracuje tam dvě stě lidí!

ŠOLÍN: Aha! Uhlobaronům se to nevyplácí! Bodejť by těžili bez dividend!

SUCHARDA: Kdo ti to řek'?

FRANTIŠEK: Utíkám z Gisely.

SUCHARDA: To není možné! Co by bylo s námi? S našimi rodinami?

MIMRA: Na to se ohlížejí! Daj' vám lejstro a pár šupů a chćpejte si na žebračenkú!

SUCHARDA: Naši Giselu zastavit! Copak to můžem připustit?

FRANTIŠEK: Kde je těch vašich čtyřicet let v havířině?

SUCHARDA: Já tomu nevěřím! Tak daleko nemůžou jít! To by potom ...

FRANTIŠEK (*bezohledně*): Brzo se přesvědčíte!

7. v ý s t u p

EDR, PANÝREK a předešní. Později PRAVOSLAV
a ŽOFIE

EDR (*vejde s Panýrkem. Mluví pronikavým, ale málo znivým hlasem*): Co se tu děje?

MIMRA: Čekáme na deputaci!

EDR: Na jakou deputaci? Nevím o ničem!

ŠOLÍN (*stranou*): Ty toho nevíš víc, ty bublino!

EDR (*poskočí zlostí*): Kdo to byl? Kdo to řek'?

MIMRA (*rozhodně*): Dovolte, pane vrchní, abych vysvětlil ...

EDR: Nic mi nevysvětlujte! Ptám se, kdo to byl?

JINÝ NEZAMĚSTNANÝ (*po delší pause*): Tak se přihlaste, hergot!

ŽENA Z HLOUČKU (*k ostatním, kteří se tahají s provokátérem*): Zmáčknete mu tu klapačku!

EDR (*výchruzně*): Neřeknete?

MIMRA: Opakuju, že ...

EDR: Mlčte! Nařizuju, abyste se rozešli! Žádné srocování nestrpím!

MIMRA (*pevně*): U starosty je deputace nezaměstnaných se senátorem Sukem!

EDR (*k Panýrkovi*): To je ten komunistický štváč z Lomu!

PANÝREK (*servilně*): Už jsem o něm slyšel, pane vrchní, že tohle dělá po celém kraji!

MIMRA (*překřikuje vzrušení hloučku*): Senátor Suk je v Národním shromáždění řádně voleným zástupcem lidu!

EDR: Nepoučujte nás! A jak jsem řek' — rozchod!

PRAVOSLAV (*vejde s Žofií. Ukazuje jí opodál stojícího Suchardu*): Tamhle je!

ŽOFIE (*Suchardovi*): Už jsem myslela, že se ti něco stalo!
SUCHARDA (*plně soustředěn na výjev s četníky*): Teď počkej!
EDR: Odpíráte poslušnost bezpečnostnímu orgánu?
ŠOLÍN: Čekáme na výsledek!
EDR: S pašeráky se nebavím, Šolíne!
ŠOLÍN (*pokročí bojovně*): Tak za prvé »pane« Šolín! A za druhé — pašerák je urážka!
EDR: Nebud'te ke všemu ještě drzý!
ŠOLÍN: Nejdřív dokázat! Jinak je slovo pašerák urážka!
EDR (*sopí vztekem*): Ten hřebínek vám jednou srazíme, jen počkejte! (*K ostatním*) Opakuji znova. Rozejděte se!
SUCHARDA (*vystoupí odhodlaně proti Edrovi*): Ale ti lidé jsou v právu, pane vrchní! Deputace intervenuje u starosty ve věci polévek...
EDR: S vámi se taky nikdo nebaví, pane Suchardo! A divím se, že jako člen obecní rady...
FRANTIŠEK (*k Suchardovi*): Před četníky jste na tom hůř, než tamhle Bobeš Šolín. Ten se nedá!
SUCHARDA (*odstupuje stranou*): To vidím...
EDR: Výsledek intervence bude oznámen vyhláškou!
MIMRA: Nás to zajímá hned!
JINÝ NEZAMĚSTNANÝ: Kdo by čet' vyhlášky!
ŠOLÍN: O slintavce a kulhavce! (*Smích v hloučku*)
PRAVOSLAV: Přátelé!
EDR (*k Pravoslavovi*): Na vás si taky posvítíme!
PRAVOSLAV: Jak je libo!

8. v ý s t u p

SUK, MACHUROVÁ, NEZAMĚSTNANÝ
a předešlí

SUK (*vejde s Machurovou a nezaměstnaným. Překvapeně*): Ale? To už jsou tady četníci? To je rychlost! Polévky tak rychle nebudou!
EDR (*k Sukovi*): Tohle si zodpovíte! To je podněcování lidu!

- SUK (*projde rozestoupeným zástupem k četníkům*): Tenhle lid chce jíst, pane vrchní!
- PRAVOSLAV (*dychtivě k Sukovi*): Jak jste pořídili?
- SUK (*zvýšeným hlasem*): Starosta odmítl podat jakékoliv vysvětlení! Je si jistý, že má někoho za sebou!
- MACHUROVÁ: Sprosták! Ani jednat s námi nechtěl!
- NEZAMĚSTNANÝ (*jako by stále nevěřil*): Tohle jsem nečekal!
- HLASY Z HLOUČKU: Hanba mu! ... Zas po naději! ... Jen když sám žere z plnýho!
- ŠOLÍN: Proč jste si zvolili za starostu takovýho lumpa?
- JINÝ NEZAMĚSTNANÝ: Kdopak do něj viděl?
- FRANTIŠEK: A takový si říká socialista!
- PRAVOSLAV (*k Sukovi*): Jak teď na něj, soudruhu?
- MIMRA: Nikam to nevede!
- SUK: Ještě není všem dnům sobota, soudruzi! Nebudem házet flintu do žita! Starosta odhalil svoje karty! Dohrál! Ale my jsme nedohráli! Nedáme si plivat do tváře! ...
- EDR: Tohle je pobuřování! Upozorňuji vás ...
- SUK: Já si to zodpovím!
- EDR (*výchruzně*): Nevidíme se naposledy! (*Odchází s Panýrkem, sledován nepřátelskými pohledy nezaměstnaných*)
- SUK (*za nimi*): Nic nového! Tímhle pochybným potěšením trpí všichni naši funkcionáři!
- MACHUROVÁ: Takovej Kanimůra! (*Smích v hloučku*)
- PRAVOSLAV (*k Sukovi*): Co tedy podniknem?
- SUK: Okamžitě se spojíme s ostatními politickými stranami ...
- MIMRA: S tou bandou sociálfašistickou?
- SUK: Když to nepůjde s předáky, usilujte o akční jednotu s prostými členy! ... Isolujte vedoucí! ... To je přece stará věc, že naši socialističtí předáci už dávno vyměnili společný boj za plné kapsy!

MIMRA: Sedí si to v pokladnách . . . pacholci!

SUK: A s takovou delegací musí jednat i duchcovský hejtman!

MACHUROVÁ (*horkokrevně*): To je ono! Co se bavit s vrtičhvostem!

JINÝ NEZAMĚSTNANÝ: A tam vás vyhodí nanovo!

SUK (*pevně*): Vyhodí nás dnes, nevyhodí nás zítra!

FRANTIŠEK (*prodere se blíž k Sukovi*): Na Gisele chtějí propustit celé osazenstvo!

SUK (*rychle reaguje*): Na Gisele? To přece není daleko . . .

FRANTIŠEK (*horečně*): Jedna směna nevyfárala a zahájila podzemní hladovku!

SUK (*k Pravoslavovi*): Jak je tam teď silná naše organizace?

PRAVOSLAV: Dvakrát ji sociálfašisti rozbili . . .

SUCHARDA: To není pravda! . . . Vlastně . . . Třeba se to tam změnilo!

SUK (*se střídavým pohledem na Pravoslava a na Suchardu, pak k Machurové*): Moc se toho asi na té šachtě nezměnilo, vidíte, Machurová?

FRANTIŠEK: Četníci obsadili šachtu!

SUK: Tedy přece bajonety! (*K ostatním*) Slyšíte to, soudruzi? Četníci mají hájit uhlobarony z Mostecké a tu sebranku kolem nich! A kdo chrání nás? Jakou ochranu poskytuje tahle demokracie nám?

MACHUROVÁ: Na nás dovedou četníky leda poštvat!

SUK (*postaví se na obrubu u dveří budovy*): Chtějí boj — budou ho mít! Chtěli si uvolnit ruce pro další snižování mezd a zapomněli, soudruzi, na jednu setsakramentsky důležitou věc! Že totiž z armády nezaměstnaných se může stát armáda revoluce! Kůži by nám za chvíli tahali s těla! A to nedopustíme, soudruzi! Musíme jednat! Nečekat a odrazit útok dřív, než bude pozdě!

JINÝ NEZAMĚSTNANÝ: Držky jim rozmlátit!

SUK: To není náš program! My máme jiné úkoly! (*Vztáhne paži kupředu*) Soudruzi! Za mnou! Na Giselu!

NEZAMĚSTNANÝ: Za senátorem!

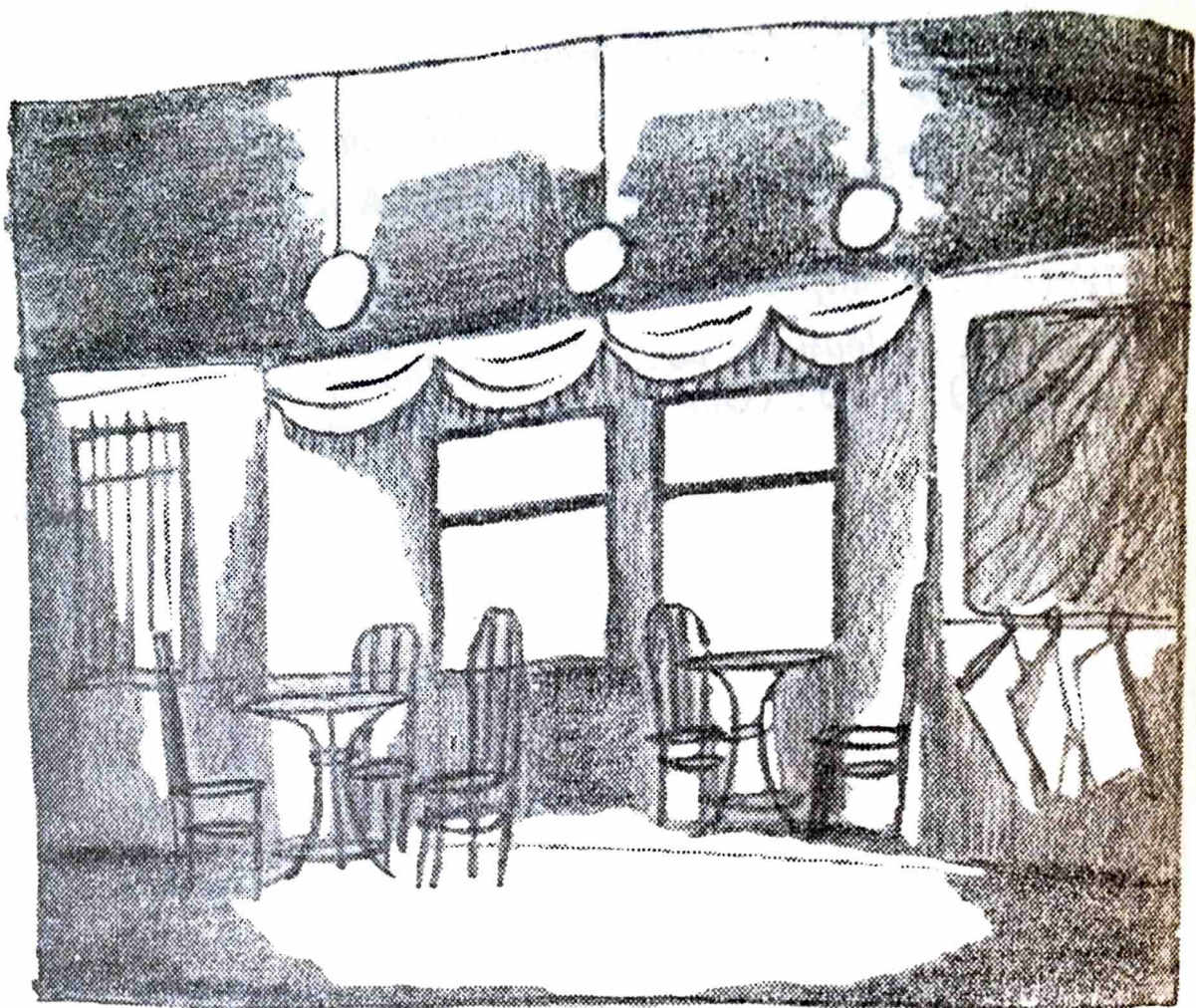
(Zástup se rychle formuje a odchází za Sukem)

SUCHARDA: Tak tohle je jejich senátor! A po našich neštěkne ani pes!

ŽOFIE *(dívá se napjatě na Suchardu):* Táto! Tak co?...

SUCHARDA *(ohlédne se po Žofii, rozhodným pohybem ji uchopí za ruku):* Pojd'! *(Odejdou za ostatními)*

O p o n a

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Restaurační místnost se všemi znaky nejnovějších adaptací. V barvě zařízení převládá nevkus... Fikulda uklízí lokál a prostírá ubrusy...

1. výstup

ŠOLÍN, FIKULDA, pak HAŠPERA

ŠOLÍN (*vejde*): Buď zdrav, kamaráde!

FIKULDA: Zdravím tě, pašeráku!

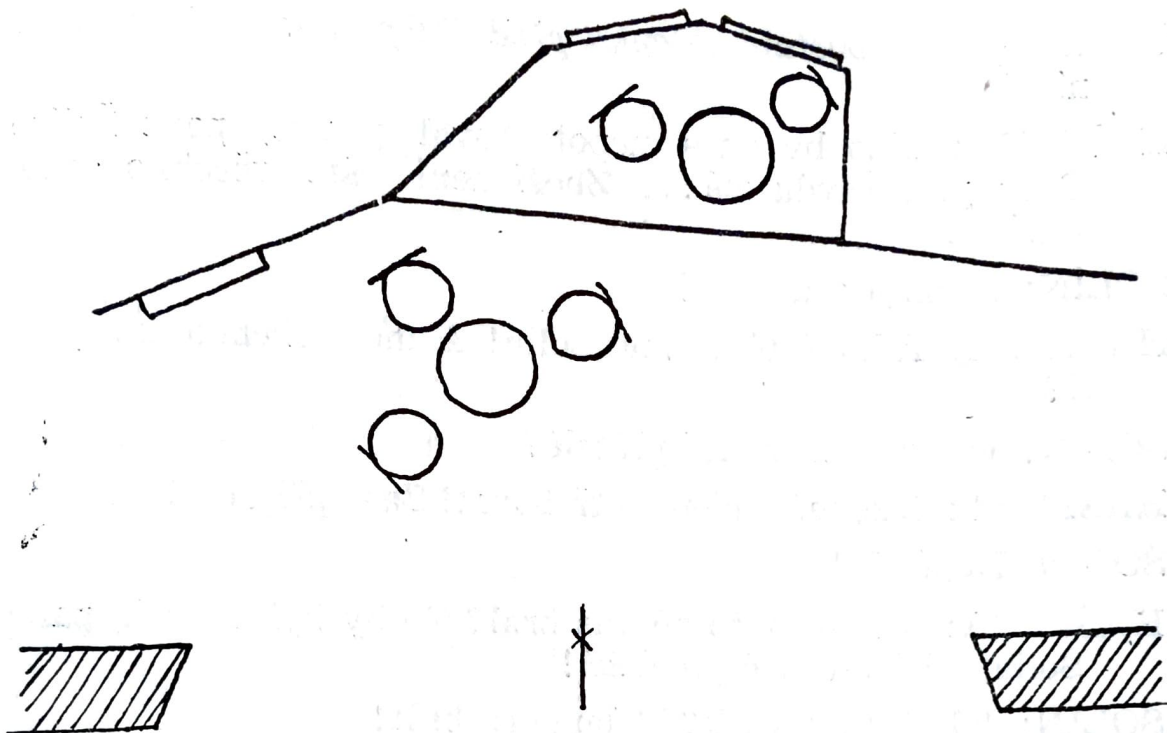
ŠOLÍN: Dej pokoj s tím pašerákem!... Starej je doma?

FIKULDA: Zavolám ti ho.

ŠOLÍN: Počkej! Abych nezapomněl! (*Podává Fikuldovi peníze*)

FIKULDA: Za co, prosím tě? Pro tebe jsem nic nedělal!

ŠOLÍN: Ber a nemluv! To je poctivá polovička! ... Za ten nápad, víš. Přines mi to duchcovskej dlaždič. Už rozumíš?

FIKULDA (*schovává se smíchem peníze*): A já se spíš bál, že to na mě cinknete a že nás zavřou všechny!

ŠOLÍN: To bys nám málo věřil, kamaráde! Můžeš bejt klidnej! Jeden si to dobrovolně odseděl a taky na to nedoplatil!

FIKULDA: Tyhle investice se tedy rentovaly! (*Uvidí přicházejícího Hašperu, spěšně*) Tak ti děkuju! (*Odchází*)

HAŠPERA: Je toho málo, co máš dělat? Kolikrát ti to budu připomínat? (*K Šolínovi*) Nějaký nový obchůdek?

ŠOLÍN: Nic takovýho!

HAŠPERA (*změří si neklidně Šolína*): Dám skleničku?

ŠOLÍN: Nechci.

HAŠPERA: Tak co máte na srdci, pane Šolín?

ŠOLÍN: Jdu si pro vyrovnání.

HAŠPERA: Ach tak! ... Ale skleničku byste si mohl přece dát!

ŠOLÍN: Říkám, že nechci! ... Zboží jste dostal ...

HAŠPERA (*odejde a vrátí se se sklenkou. Postaví ji před Šolína*): Vyrovnání ...

ŠOLÍN (*prudce postaví sklenku před Hašperu*): Potřebuju peníze!

HAŠPERA: Kdo by dnes nepotřeboval peníze, pane Šolín? Doba je opravdu zlá... Zboží není ještě všechno odba-vené...

ŠOLÍN: To už je vaše věc!

HAŠPERA: Takový tón, pane Šolín! A mezi obchodními přáteli?

ŠOLÍN: Jakýpak obchodní přátelé?

HAŠPERA: Zase mě budete potřebovat! Zase přijdete!

ŠOLÍN: Nepřijdu!

HAŠPERA: A kdo by to od vás bral? To by byl nevděk, pane Šolín, kdybyste mě přehlížel!

ŠOLÍN: Jakejpak nevděk? Nebude co brát!

HAŠPERA: Ale?

ŠOLÍN: Skončil jsem s tím, abyste věděl!

HAŠPERA: Tohle nemyslíte vážně? V takových poměrech!

ŠOLÍN: Právě proto!

HAŠPERA: Ale kam se chcete vrátit, človíčku? Slyšel jste už, co se stalo na Gisele?

ŠOLÍN: Slyšel? Já tam byl, pane! Tím to ještě není skončený! Ještě... Ale vám něco vykládat!

HAŠPERA: Lepší to nebude, pane Šolín! Věřte zkušenému člověku! A vy se pouštíte takové příležitosti!

ŠOLÍN: Já si chodím pro jistou kulku do těla...

HAŠPERA: Jó, milý zlatý, všichni riskujeme! Živnostník riskuje... každý riskuje! Vy máte své obtíže a já taky!

ŠOLÍN: Jak vy riskujete? Vy si klidně čekáte, na čem toho blbouna Šolína zase lohnete!

HAŠPERA: Mlčte! Jestli jste nebyl se mnou spokojen, pak už nebudete s nikým!

ŠOLÍN: Ať škoduju, ale v takový kumpanii nebudu!

HAŠPERA: Aby vás to jednou nemrzelo!

ŠOLÍN: Víc už nemůžu ztratit!

2. výstup

FIKULDA a předešlí

FIKULDA (*vejde*): Pane šéf, telefon! Volají z hejtmanství...

HAŠPERA (*podívá se důležitě na Šolína a odejde*): To je rychlost!

FIKULDA: Pořád s nimi něco machluje!

ŠOLÍN: Hezká služba, co?

FIKULDA (*pohne ochrnutou rukou*): Co mi zbývá?

ŠOLÍN: Já vím! Pisáků je... Ale proč ti táta něco neobšlápne? Sakra! Přednosta stanice... Jak je nevlastní, měl by se o tebe postarat!

FIKULDA: Od toho dál! S Hašperou tluče na jeden buben. Fašista! (*Sklesle*) Kdybych měl aspoň tohle jisté!

ŠOLÍN: Chce tě pustit?

FIKULDA: Tuším to!

ŠOLÍN: A kdo se mu tady bude dřít za těch pár šupů, co ti dává?

FIKULDA: Myslím, že Sucharda se sem tlačí.

ŠOLÍN: Kterej Sucharda?

FIKULDA: Franta.

ŠOLÍN: Franta? Tomu nevěř! Ten včera na Gisele dokázal, že jde s náma! Člověče! Ten to tam se senátorem Sukem rozmíchal!... Nevěřím, že by toho byl Franta schopnej!

FIKULDA: Šéf už něco naznačil!

ŠOLÍN: No jo! Když ty věříš víc šéfovi!

HAŠPERA (*vejde. Spokojeně si mne ruce*): Tak to bychom měli... (*Fikuldovi*) Kde je tvoje místo? Pal! (*Usedá k Šolínovi*) Kde jsme to přestali? Aha! To vyrovnání!

ŠOLÍN: Za všechno, co jsem vám dodal! Byly v tom moje peníze!

HAŠPERA: Podívejte se, pane Šolíne! Bylo ujednáno...

ŠOLÍN: Zaplaťte a hotovo!

HAŠPERA: Kdo říká, že nezaplatím? Ale s podmínkou, že se brzy s něčím ukážete! Dostanete polovičku a potom, až přijdete — druhou polovičku!

ŠOLÍN: Moje poslední slovo! Chci to mít s krku! Přes kopce mě už nikdo nedostane, rozumíte?

HAŠPERA: Nehazardujte zbytečně, pane Šolín! Moje známosti by vám mohly být jednou dobré!

ŠOLÍN: S těma vašema známostma si vytírejte oči někomu jinému! I kdybyste měl podmazaný celý hejtmanství! Ztraceně jsem se napálil, když jsem šel s takovým lumpem na holport! Víckrát se s větrem honit nebudu!

HAŠPERA: Vy přilezete! A rád!

ŠOLÍN (*hrozivě*): Tedy nezaplatíte?

HAŠPERA: Jak jsem řekl!... A když se vám to nelíbí... — (*Ukazuje na dveře*)

ŠOLÍN: Na vás si jednou zajdu! Až bude čas! Zatím mám jiný starosti! (*Odejde*)

FIKULDA (*nevinně*): Dohodnuto, šéfe?

HAŠPERA: Rád bych věděl, co mu to přelezlo přes pysk!

FIKULDA: S Bobšem se dá jednat. Málokdo je tak uznalý.

HAŠPERA: Jen až mu povolí strunky! Nebo počítá, že se to při těch komunistickéjch kraválech obrátí? Na to jsem se měl zeptat, když jsem s nimi telefonoval... (*Rozpřáhne se vztekle po Fikuldovi*) A ty táhni! Ještě ty mě dopaluj!

3. v ý s t u p

VLASTA, HAŠPERA, pak FIKULDA

VLASTA (*vejde*)

HAŠPERA (*pospíchá k ní*): Nemýlím-li se... slečna Olivová?

VLASTA: Všimla jsem si vaší cedule, že přijmete služebné!

HAŠPERA: Ano, slečno. Posad'te se! Okamžik, prosím... (*Od-kvapí do kuchyně, vzápětí se vrátí. Usedne důvěrně k Vlastě*) Jak vidíte, zvelebujou podnik. Kdybyste si chtěla prohlédnout další místnosti... Bar... Pokoje nahoře...

VLASTA (*se zachvěje*): Děkuju... Snad později... Nejdřív tu práci...

HAŠPERA: Zařizuju se na lepší hosty. Ze zdejší holoty nic nekouká. Počítám se zákazníky z okresního města. Na příklad, jeden báňský ředitel! (*Cynicky*) Doly zastavují práci, ale tihle pánové se dovedou o sebe postarat! Kdyby s nimi promluvila tak hezká dívka, jako jste vy...

FIKULDA (*vejde a překvapeně staví před Vlastu obširně servírovaný podnos*): Prosím!

VLASTA (*v němé, užaslé hře s Fikuldou*): Já si to neobjednala!

HAŠPERA: Jste mým hostem, slečno! (*Posílá pryč v pozadí otálejícího Fikuldu*) Jen se neupejpejte! S tím v životě daleko nedojdete. (*Strká před ni podnos*)

VLASTA (*odšoupne podnos od sebe*): Nemám hlad! . . . Tu práci, prosím . . .

HAŠPERA (*přisedne k ní*): Nejlepší léta vám uběhnou. Na co čekáte?

VLASTA (*odsedává a znovu odmítá jídlo*): Ne . . .

HAŠPERA: Vy byste si přišla na slušné peníze . . . Pánové dovedou ocenit . . . (*Sahá po ní*)

VLASTA (*chce se mu vyprostit*): Ne! . . . Co si to dovolujete?

HAŠPERA: Nebuďte směšná — vy kriminálnice!

VLASTA (*zakryje si paží tvář, chce odejít*)

HAŠPERA (*strhne ji hrubě zpátky na židli*): Nedělejte scény! . . . Nerad vám to věřím, ale je to nakonec možné . . . že se nevyznáte! . . . No . . . Ale vykašlete se na předsudky! . . . Nebudete litovat! Žádná nelitovala, která poslechla Hašperu! . . . Co já vám nabízím . . . Tak sed'te a neblázněte! Hergot! . . . Jako by vám bylo patnáct! . . . Tuhle máte zálohu . . . Pořádně se ohod'te . . .

VLASTA (*s odporem odstrkává peníze*): Já vám kašlu na ty vaše peníze! (*Vytrhne se Hašperovi*)

4. v ý s t u p

PRAVOSLAV a předešlí

PRAVOSLAV (*vejde*): Vlasto!

VLASTA: Slávku!

PRAVOSLAV: Co se tu děje?

HAŠPERA (*s úšklebkem ustupuje*): Rozmyslete si to dobře! Pak to dojednáme! Já počkám!

PRAVOSLAV (*dívá se s Vlasty na Hašperu*): Co se tu bude dojednávat?

VLASTA: Nic, Slávku, Nic! ... A pojd' odsud! ... (*Snaží se zabránit Pravoslavovi, aby pronásledoval Hašperu*) Nech ho!

PRAVOSLAV (*všimne si podnosu na stole*): A co je tohle?

VLASTA: Hašpera vyvěsil ceduli, že hledá služebné ... A já, hloupá husa, utrmácená, jsem ztratila dočista hlavu, když jsem myslela, že se uchytím tady!

PRAVOSLAV: U Hašpery? U takové známé firmy?

VLASTA: Nemůžu nikde zavadit o práci ... Dívají se na mě jako na kriminálníci ... Prý bolševičku si nasadit do podnik!

PRAVOSLAV (*konejší sklíčenou Vlastu*): No tak! ... Já to tak nemyslel! Vlasto! ... Poslouchej! ... Pomysli, jak je ostatním! ... Těm dvěma stům z Gisely! ... Představ si! Soudruh Suk jel do Prahy. Bude konferovat se soudruhem Gottwaldem ... Vedení strany bere věc Gisely do rukou!

VLASTA: Byla jsem najednou v koncích, Slávku ...

PRAVOSLAV: To jsou následky z vězení, Vlasto ...

VLASTA: Ba ne, Slávku! Spíš svobody, do které mě pustili! Svobody hladu ...

PRAVOSLAV: Vlasto! (*Obejme ji*) Sama jsi mu vlezla do toho chomoutu! Jsi ty ale hloupá holka!

VLASTA (*oživne*): Vid'?... Tak dlouho jsem to od tebe neslyšela! ... Vidíš, že už nebrečím! ... (*Znovu zadržuje Pravoslava*) Pojd'! Nestojí za to ...

PRAVOSLAV: Šolína jsi neviděla?

HAŠPERA (*přiblíží se k Vlastě a chce ji chytit za ruku*): Odcházíte, slečno? Přece jsme to nedojednali!

PRAVOSLAV (*udeří ho po ruce*): Pryč s těma špinavýma prac-kama!

HAŠPERA: Klacku! Co si to dovolujete?

VLASTA (*táhne Pravoslava pryč*): Nech ho, Slávku!

PRAVOSLAV: Darebáku!

HAŠPERA (*v uctivé vzdálenosti*): Na vás si posvítím! A na tu vaši fiflenu taky! (*Odejde*)

5. výstup

FRANTIŠEK, FIKULDA, pak HAŠPERA

FRANTIŠEK (*vejde*)

PRAVOSLAV: Františku! Tak se drž! Jako ses držel včera na Gisele, když jsi šel s námi do houfu!

FRANTIŠEK (*zamýšleně*): Do houfu... Jděte už!

PRAVOSLAV (*odejde s Vlastou*)

FIKULDA (*vejde, nadějeplně*): Františku! Neseš si ty doklady?

FRANTIŠEK (*rozhlíží se*): Jaké doklady?

FIKULDA (*úzkostně se dívá do Františkova obličeje*): Na tu žádost... víš?

FRANTIŠEK: Na jakou žádost?

FIKULDA: Ke dráze... Za pokus by to stálo!

FRANTIŠEK (*mávně rukou*): Nevěřím! Co se žádostí? To je k ničemu! Dnes jde, kamaráde, o víc! O všechny! Měls to vidět na Gisele!

FIKULDA (*úpěnlivě*): Tak tu žádost opravdu nenapíšem?... Rozmyslel sis to?

FRANTIŠEK: Všechno jsem si rozmyslel. A důkladně! (*Je zaujat přicházejícím Hašperou*)

HAŠPERA (*vejde*): To je dost, že se vám uráčilo přijít! (*K odcházejícímu Fikuldovi, kterého uchopí u krku*) A ty... mizero... si můžeš balit!

FRANTIŠEK (*utíká za Fikuldou*): Fikuldo!

HAŠPERA (*strhne ho zpátky, nakvašeně*): Dal jste na sebe čekat!

FRANTIŠEK (*těkavě pohlíží ke dveřím, v nichž zmizel Fikulda*): Musil jsem si to pořádně rozebrat... rozvážit...

HAŠPERA: Děkujte pánu bohu, že jsem vám to nabídl! A dlouho mě nedopalujte! To víte! Za jednoho deset! Abychom si rozuměli... První podmínka je vstup do fašistické ligy... A za druhé...

FRANTIŠEK: Fikulda poletí?

HAŠPERA (*vrhne neklidný pohled na Františka*): Co je vám do Fikuldy? Starejte se o sebe! Potřebuju silnějšího chlapa, než je ten pisák! Pisáka si můžu kdykoliv zaopatřit a nemusím ho po celý čas živit! (*Napřahuje ruku po přihlášce*)

FRANTIŠEK: Já jsem tedy rozhodnutej! Takhle! — (*Smačká přihlášku a vmete ji Hašperovi ve tvář*)

HAŠPERA (*ustoupí*): Co... co to má znamenat?

FRANTIŠEK: Kašlu na vaše podmínky!

HAŠPERA: Nehrejte si se mnou! Dnes tu byli dva hulváti... se třetím si budu vědět rady!

FRANTIŠEK (*postoupí hrozivě proti Hašperovi*): A já s vámi taky!

HAŠPERA (*ustrášeně ustupuje*): Nabídl jsem vám poctivě místo!

FRANTIŠEK: Vy chcete mluvit o poctivosti? Vy?... vy darebáku? (*Uchopí Hašperu za krk a zuřivě jím lomcuje*)

6. v ý s t u p

SUCHARDA, PRAVOSLAV, VLASTA a předešlí

SUCHARDA (*vejde s Pravoslavem a s Vlastou*): Františku!

HAŠPERA (*zbaběle*): Lidi! Kde jste kdo?

FRANTIŠEK (*zuřivě*): Já se taky tak dávil! A několik dnů!

SUCHARDA: Františku! (*Odtrhne Františka od Hašpery*)

HAŠPERA (*si ohmatává krk*): Tohle mi draze zaplatíte!

PRAVOSLAV: To už jsem měl udělat já! Za Vlastu! (*Sápe se po Hašperovi*)

HAŠPERA: Vy mě ještě poznáte! Všichni! (*Uprchne*)

VLASTA: Zbabělec!

SUCHARDA: Já bych to tak nenechal! Jestli ti to, Vlasto, opravdu nabízel...

VLASTA: A jak mluvil o zdejších lidech! Nejdřív z nich vyucal, co mohl... a teď je to pro něj holota, z které nic nekouká!

SUCHARDA: Udáme ho! Vlasta to dosvědčí!

PRAVOSLAV: Prosím tě, táto! To je vidět, že jsi nebyl ještě nikdy u soudu. Shodil by to na Vlastu, že se mu sama natakovému chrapounovi?

FRANTIŠEK (*ještě s divokým ohněm v očích*): Proč jste přišli? Na podívanou? Nebo mě hlídat?

SUCHARDA (*jemně*): Ne, Františku! To bychom ti po včerejšku na Gisele málo věřili!

FRANTIŠEK: Asi nevěříte!

SUCHARDA: Víš, že jsem byl na počátku pro to, abys to vzal...

FRANTIŠEK (*vybuchne*): Až na tu přihlášku, co?

PRAVOSLAV: Franto! Nevidíš, že ti táta podává obě ruce?

FRANTIŠEK: Špehovat jste přišli! Zachraňovat čest rodiny...

VLASTA: Františku! Já jsem svědkem...

PRAVOSLAV (*strká Františka k Suchardovi*): No tak!...

FRANTIŠEK (*podává napjatě čekajícímu Suchardovi konečně ruku. Usmějí se na sebe a všichni odcházejí. Vtom se ozve za scénou ženský výkřik: Fikulda! ... Pak zběsilé pobíhání sem a tam a do toho vyděšený hlas Hašperův: Pro četníky! Honem! Ať se vyšetří, že já to nezavinil!*)

VLASTA: Co se tam stalo?

FRANTIŠEK (*řítí se do pozadí scény*): Fikulda! Něco je s Fikuldou!

PRAVOSLAV: Je-li to pravda... (*Učiní několik kroků*)

HAŠPERA (*vejde*): Že já ho vzal do podniku! K ničemu nebyl! Jen oplétačky z toho budou!

PRAVOSLAV: Nikdo jiný ho k tomu nedohnal než vy!

HAŠPERA (*zachycuje vracejícího se Františka*): Přiznejte se, že jste se cpal na jeho místo! Kvůli vám to udělal! A jen kvůli té legitimaci jste na to nechtěl přistoupit! Škrtil jste mě pro mé politické přesvědčení!

FRANTIŠEK (*odstrčí prudce Hašperu*): Srazil vaz... Není mu už pomoci.

7. výstup

MIMRA, ŠOLÍN a předešlí

MIMRA (*vejde se Šolínem*): Slávku!

PRAVOSLAV: Co je, Otíku?

MIMRA: My se tě nahledali!

PRAVOSLAV: Tak mluv!

MIMRA (*překotně*): Ve středu... Tábor lidu!

PRAVOSLAV (*s oživenou reakcí*): Odkud to víš?

MIMRA (*se strhující vitalitou*): Jdu z Duchcova. A tuhle s Bobšem tě už hledáme po celé obci!

PRAVOSLAV: Soudruh Suk splnil slovo!

MIMRA: Ano! Vedení strany o tom rozhodlo! Duchcovská manifestace má být odpovědí nejen na zastavení dolu Gisela, ale na všechny výluky!

PRAVOSLAV: Ani halěř ze mzdy, ani muž ze závodu!

MIMRA: To je heslo! A jeden z požadavků je, aby všichni propuštění horníci byli zaměstnání na jiných dolech!

SUCHARDA (*stržen elánem Pravoslavovým a Mimrovým*): To by znamenalo, že bychom dostali práci jinde?

MIMRA: To jsou teprve požadavky, Suchardo!

PRAVOSLAV: A ty je třeba probojovat... prosadit!

SUCHARDA (*jako by nechápal*): Probojovat? Prosadit?

PRAVOSLAV (*jako by vržen dopředu*): To je za čtyři dny!

VLASTA (*stiskne Pravoslavovi ruku*): Jenom ne horkou hlavu, Slávku!

ŠOLÍN: Když to vezmem pořádně do ruky... sakra! My jim tu Giselu osladíme!

SUCHARDA (*nepřesvědčivě*): A myslíte, že potom dostaneme práci?

PRAVOSLAV: Půjde o víc! O všechno! Zastavit nápor proti nám... proti dělnické třídě! Proto musíme všichni...
(*Uvidí četníky*)

SUCHARDA: Ano... ano...

8. výstup

EDR, PANÝREK a předeší

EDR (*vešel s Panýrkem*): Kde se to stalo?

FRANTIŠEK (*trudnomyslně*): Tam... vzadu...

ŠOLÍN (*pokročí zvědavě za četníky*): Na tyhle dva máme štěstí. Co tu chtějí?

PRAVOSLAV: Fikulda se oběsil...

ŠOLÍN (*vrhne pohled na skleslého, stranou stojícího Františka*): Oběsil? To není možný! Taková chytrá hlava!

FRANTIŠEK: Stačilo před ním jen slovo! Jediné slovo!

ŠOLÍN (*po chvíli*): Mluvil jsem s Fikuldou předtím...

FRANTIŠEK (*horečně*): A co říkal?

ŠOLÍN (*dívá se s jednoho na druhého*): Báł se, že ho Hašpera vyhodí...

FRANTIŠEK: Ty něco víš! Řekni to!

ŠOLÍN: A báł se, že je sám!

PRAVOSLAV: Už k nám nestačil najít cestu!

ŠOLÍN: A tebe, Františku, měl rád!

EDR (*vejde s Panýrkem a Hašperou*): Doktor by byl v téhle chvíli platnější než my!... Přijďte, pane restaurátore, na stanici. Sepíšeme o tom protokol!... (*K ostatním, stojícím nyní proti četníkům a Hašperovi jako zeď*) A co vy?... Co vy tu děláte? Odejděte!

ŠOLÍN (*odlepí se první z klubka*): Však jdem!... (*Jde těsně kolem Hašpery*) Ten čas si na vás udělám!... Nasledanou, pánové! (*Odchází s ostatními*)

EDR (*povýšeně*): Pane Suchardo!

FRANTIŠEK (*se rychle obrátí a jde blíž k četníkům*): Já?

EDR: Vy ne! (*Ukáže na Suchardu*) Ano... Vy!

SUCHARDA: Co si přejete?

EDR (*pohupuje se sebevědomě v kolenou*): Vyřid'te vašim synům a všem ostatním...

SUCHARDA (*napřímí se*): Kterým ostatním?

EDR: Však vy mi rozumíte! . . . Vyříd'te jim, že je před tou demonstrací varuju! Varuju!

SUCHARDA: Proč jim to neřeknete sám?

EDR: Protože vy jim to řeknete líp!

SUCHARDA: Myslíte?

EDR: S luzou se musí mluvit její řečí!

SUCHARDA (*hrdě se napřímí*): Kdybyste věděl, jak si toho začínám vážit, že k ní patřím!

EDR: Vy souhlasíte s tou demonstrací? Vy, člen obecní rady?

SUCHARDA: Nejsem už v obecní radě. Položil jsem jim to.

EDR: Vám asi nejsou známa všechna opatření, která byla učiněna.

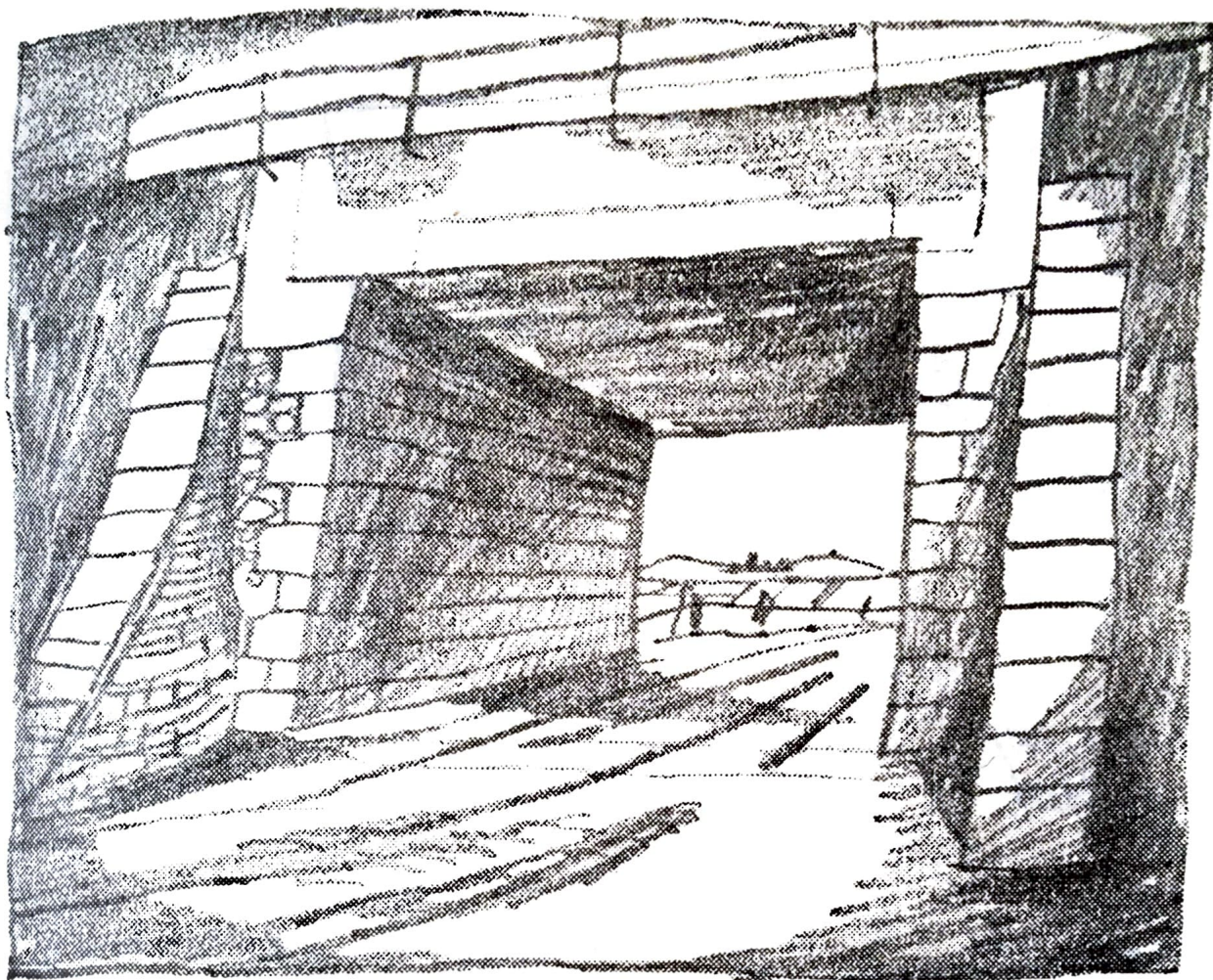
SUCHARDA: Ne. O takových opatřeních mi není nic známo.

PRAVOSLAV (*předstoupí sebevědomě před četníky*): A pokud jde o tu demonstraci . . . určitě se uskuteční!

ŠOLÍN (*postaví se vedle Pravoslava*): Kdybyste udělali tisíc opatření!

O p o n a

ČTVRTÉ DĚJSTVÍ

Cesta, vedoucí k železničnímu viaduktu. Zprava, šikmo do pozadí scény, uzavírá prostor ohrada sportovního hřiště s různými reklamními nápisy. Vlevo železniční násep, který vytváří s ohradou u viaduktu jakousi soutěsku. Část vchodu pod viadukt zakrývá vyběhající kamenné hrazení náspu, pokrytého špinavým, mokvajícím sněhem. Pod viaduktem četnický kordon. Četníci jsou v pohotovostní výzbroji. Na opascích mají pouzdra na náboje.

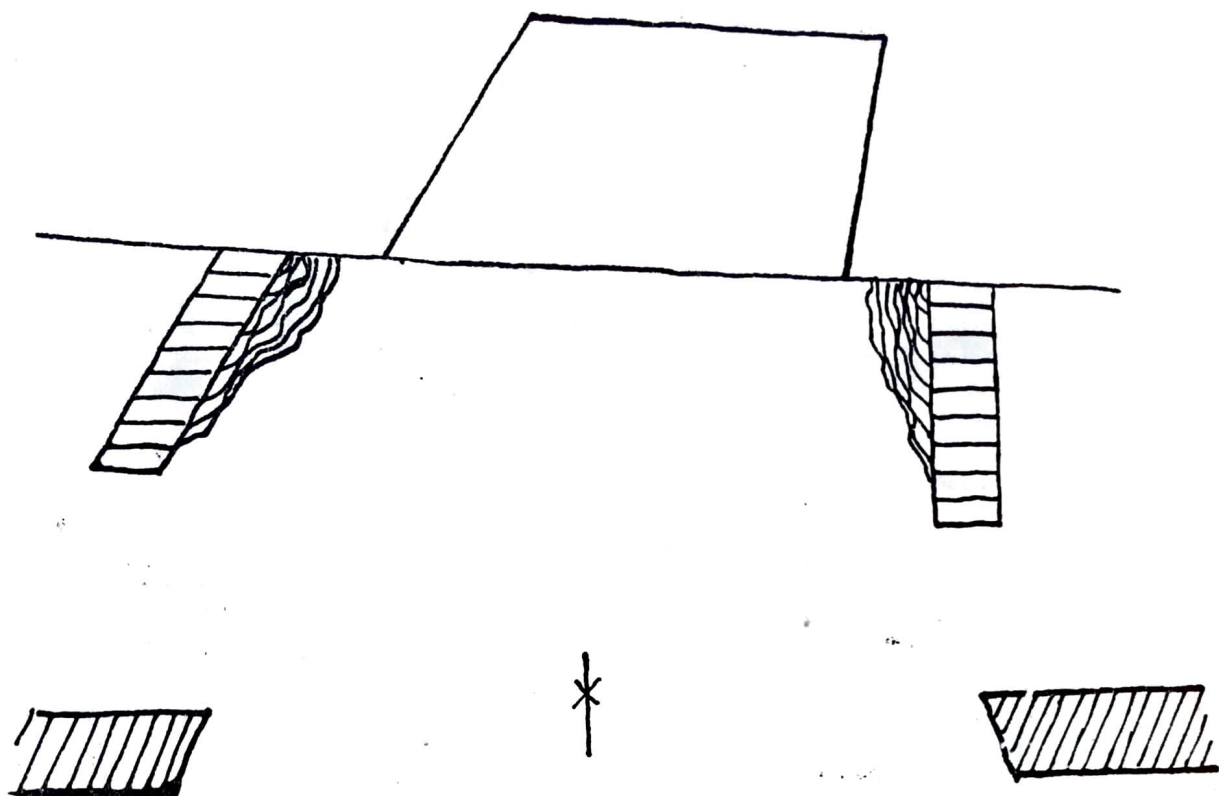
1. v ý s t u p

EDR, RYBYCAR, PANÝREK a další ČETNÍCI

EDR (velí s pravého křídla kordonu): Sumky otevřít! (Přechází s jednoho křídla na druhé)

RYBYCAR (na druhém křídle kordonu): Prohlídka nábojů!
Sakra! Začíná to bejt ostrý!

PANÝREK: Jinde je taky nezaměstnanost a jistě je tam větší klid než u nás!

RYBYCAR: Nevěř tomu! Dnes to mají četníci všude špatný! Svět je neurovnanej... neklidnej.. Ale až já budu v pensi! Pak ať mi vlezou všichni na záda i se svejma demonstra-cema a zbytečným tejráním četníků! Víš, s čím si začnu? S nutriema! Bobříky, panečku, vynášej'. Kůže... maso...

PANÝREK (*dívá se těkavě pod viadukt na Edra, máje otevřeny pohotově obě sumky*): Já radši ženský!

RYBYCAR: To stojí peníze!

PANÝREK: To právě nesmí!

RYBYCAR: Já taky myslel, že hlavu s sebou nenosím nadarmo!
A když jsem se oženil... Co mi budeš vykládat?

EDR (*vyšel zpod viaduktu a prohlíží četníkům opasky. Upřeně k Rybycarovi*): Pane štábní! Držte se v mezích služebního styku, ano?

RYBYCAR: To bych jako měl Panýrkovi vykat? Vždyť je to proti mě cucák! Kde byl, když já už sloužil za Rakouska?

EDR: Nepolemisujte se mnou! U mne musí být pořádek! A ká-zeň! A ty sumky si příště vyčistěte!

- RYBYCAR (*dívá se za Edrem, který opět zašel pod viadukt*):
Ten si na mě zalez'!
- PANÝREK: Ty sumky čisté nejsou, pane štábní!
- RYBYCAR: Ať mi je teda vypucuje!
- PANÝREK (*přešlapuje na místě a tře si ruce*): Kdybychom to už měli za sebou!
- RYBYCAR: Řekni to nahlas! A dostaneš vynadáno, že ti chybí pevněj duch!
- PANÝREK (*bojácně se ohlíží po Edrovi*): Kdyby vás slyšel ...
- RYBYCAR: Tak se mnou nemluv, když se bojíš! Všichni se bojíte!
- EDR (*v posici stratéga*): Na můj plán přistoupil sám hejtman. Seděli jsme nad tím celé hodiny ještě s naším podplukovníkem. Na nic se nezapomnělo! Jen se podívejte, pánové! S této strany do města jiná cesta nevede! Ani myš neprojde!
- PANÝREK: Rozkaz, pane vrchní!
- RYBYCAR: Jsou to lidi jako my, pánové! Bránějí se! Kdoví, jestli bysme se taky nebránili, bejt na jejich místě!
- EDR (*ostře*): Jste bezpečnostní orgán, pane štábní! A k tomu ve službě! Nezapomeňte na to!
- RYBYCAR (*odvrátí se, nabručeně*): Mladý seděj na stanicích a s náma, starejma troubama, vymetou všechno!
- EDR (*odchází pod viadukt*): Přístup do Duchcova musí být demonstrantům znemožněn! Na tom mají vyšší místa eminentní zájem!
- PANÝREK (*v opatrné hře za sem a tam přecházejícím Edrem*):
Nezlobte se, pane štábní! Pro nikoho to není nic příjemného!
- RYBYCAR (*sleduje rovněž Edra*): Tobě je hej, Panýrku! Ty to na vrchního dotáhneš! Ale já? Já si to pohasím do pense jako obyčejnej štábní! Legionář nejsem ... Ale říkám si, radši do pense než takovouhle službu! Uvidíš, že už to nebude lepší!
- PANÝREK: Proč demonstrují? Jednou je tu určitý režim ...
- RYBYCAR: To se ví! Kdyby měli rozum, dali by aspoň v tomhle marastě pokoj!

PANÝREK (*tajuplně*): Myslíte, pane štábní, že si troufnou?
Nebo vrchní jenom straší?

RYBYCAR: Vytahuje se, že seděl s hejtmanem, to je to!

PANÝREK: Jsou tu všelijaké povahy!

RYBYCAR: Já tu nesloužím!

PANÝREK: Takový Šolín . . . My o něm víme, že určitě pašuje,
a ne a ne ho načapat. Chlap je při tom odvážný, až k ne-
uvěření!

RYBYCAR: Jsou demonstrace a demonstrace. S horníkama
zkušenosti nemám! Jen vím, že jsme si oddechli, když jsme
nemuseli do revíru, kde se to zrovna vařilo . . . A teď v tom
lítám taky!

PANÝREK: Vy si tedy nejste jist?

RYBYCAR (*posměšně*): Jist nejist — o to nejde.

PANÝREK: Ta pakáž! Uvidíte, že to nebude jen tak!

RYBYCAR: Stát s nabitou flintou proti lidem není nikdy jen
tak! Jsme tu jako na čekany!

PANÝREK: Kdyby to už bylo za námi!

RYBYCAR (*mrzutě*): Tak o tom pořád nemluv! Kdo to má
poslouchat?

EDR (*objeví se s druhého křídla*): S největší pravděpodobností
je povede ten senátor Suk . . . (*S významným posuňkem*)
Je vám to jasné, pánové?

PANÝREK (*v tuhém pozoru*): Rozkaz, pane vrchní!

EDR: Jinak by to nebralo konce!

RYBYCAR (*strčí opovržlivě do Panýrka*): Co ty jsi za vola!
Takhle to žrát!

PANÝREK: Kdybyste věděl, kolikrát nám ten Suk už zavařil!

RYBYCAR: U mne jsi vůl! Bojiš se! Vrchního i tam těch . . .

2. v ý s t u p

HAŠPERA a předešlí

HAŠPERA (*vejde podél ohrady. Familiárně*): Hlídáte nám via-
dukt, pánové?

RYBYCAR: Moc nám tu nevykládejte! . . . Kam jdete?

HAŠPERA (*zachycuje se pohledem na přicházejícího Edra*):
Já jsem restauratér Hašpera . . .

PANÝREK: Pane štábní . . .

RYBYCAR: A co má bejt? Do Duchcova se nesmí! A hotovo!

EDR: Pana restauratéra přece nebudem podezřívát z protistátních úmyslů!

RYBYCAR: Jednou je tu rozkaz — tak pro všechny!

EDR (*povýšeně*): Jste tu velitelem vy nebo já — pane kolego?
(*Napjatě k Hašperovi*) Jak to vypadá v obci?

HAŠPERA: Měli jste jich pár zavřít a byl pokoj!

EDR: Brzy je přejdou roupy! Za to ručím!

HAŠPERA: Řadili se, když jsem odcházel. Jde s nimi sebranka i z ostatních obcí. Horníci . . . skláři . . .

EDR: To jsme předpokládali . . . A kam vy?

HAŠPERA: Na hejtmanství. Starosta mi napsal takové potvrzeníčko . . . Rozšíření živnosti, víte?

PANÝREK: Děvčata budou?

HAŠPERA: Přijďte si vybrat!

PANÝREK: Nejhezčí pro mě!

RYBYCAR: Za chvíli tě přejdou chutě na holky!

EDR: Nevím, budete-li dnes na hejtmanství něco platný!

HAŠPERA: Jdu na jisto, pane vrchní! To víte! Bez známostí by se člověk neobešel . . . Tak hodně štěstí, pánové! A žádné mazlení s nimi! (*Odejde pod viadukt*)

PANÝREK: Jeho předchůdce přišel na buben a tenhle dělá na hromadu! . . . Pane vrchní, co bude s tím nebožtíkem Fikuldou? Říká se, že ho k tomu dohnal Hašpera!

EDR: Oběsil se, no! Pro jednoho blázna . . .

PANÝREK: Myslím, že by z toho neměl Hašpera tak lehce vyváznout! Je tu řada okolností!

EDR: Vy někdy moc myslíte, Panýrku!

RYBYCAR: Kdybys držel hubu! Pamatuj si, četník je na tom hůř než voják. Voják drží hubu, krok a zákryt. Ale četník musí ještě ke všemu čekat, než mu to uteče do pense. Tak to na tom světě chodí!

PANÝREK: Říkal, že se už řadili... To by tu mohli každou chvíli být!

RYBYCAR: Ani je neuvidíme na dálku. To je blbý. Pro obě strany je to blbý!

3. výstup

MACHUROVÁ a předešlí

PANÝREK (*ohlédne se bojácně po Edrovi*): Právě proto starej vybral tohle místo. To je ta jeho strategie! (*Jde k okraji scény vstříc Machurové. Ostře*) Kam jdete?

MACHUROVÁ: Kudy jinudy se chodí do Duchcova?

PANÝREK: Do Duchcova se nesmí!

MACHUROVÁ: Čtyřicet let tudy chodím, kdy se mi zlíbí a najednou že bych nesměla?

PANÝREK (*strká Machurovou*): Zpátky! A buďte zticha, osobo!

MACHUROVÁ: A to zas...

RYBYCAR: Dejte si říct, matko! (*Pomáhá Panýrkovi vytlačit Machurovou na okraj scény*)

MACHUROVÁ: Jen když můžete chudýho člověka sekýrovat! (*V kordonu nastane neklid. Z dálky je slyšet zpěv revoluční písně. Panýrek ustupuje rychle zpátky pod viadukt ke kordonu, kde Edr nervosně rovná četníky do řady*)

RYBYCAR (*také ustupuje zpátky s napřáženou karabinou*): Sakra! Tohle může špatně dopadnout! (*Na okraji scény se objevuje čelo průvodu demonstrantů*)

4. výstup

MIMRA, ŠOLÍN, FRANTIŠEK, NEZAMĚSTNANÝ, PRAVO-SLAV, SUCHARDA, SUK, VLASTA a další

EDR (*nervosně*): Stát! Stát! Do Duchcova se nesmí!

ŠOLÍN: Proč by se nesmělo?

EDR: Zpátky!

HLASY ZE ZÁSTUPU: Co je tam vpředu?... Proč stojíme?...

SUK (*jde kupředu. Sahá do kapsy*): Tu je moje senátorská legitimace...

FRANTIŠEK: Slávku! Ustoupíme?

PRAVOSLAV: Ne!

EDR (*s nasazenou karabinou*): Nepřibližujte se!

SUK (*postupuje proti napřaženým bodákům*): Manifestace byla
řádně ohlášena . . .

EDR: K líci zbraň!

SUK: Varuji vás! Je tu pět set lidí!

EDR (*třeše se rozčilením, nejistým hlasem*): Nic mi nevysvět-
lujte! (*Uchopí Suka a smýkne s ním za sebe k zemi*) Palte!
*Salva do demonstrantů . . . Výkřiky hrůzy . . . Několik dal-
ších výstřelů . . . František, Mimra a další nezaměstnaní
padají k zemi . . . Četníci se vrhají proti zástupu s napřa-
ženými bajonetami a vytlačují ho za scénu, odkud se ozvou
ještě ojedinělé výstřely a nárek raněných . . . Někteří čet-
níci se vrací a snaží se odehnat demonstranty, kteří po-
máhají raněným, ležícím na zemi*)

SUK (*k rozběsněnému Edrovi*): Tohle je vaše dílo! To si zod-
povíte!

EDR (*přehlušuje vřavu svým přeskakujícím hlasem*): Zatkněte
ho!

SUK: Na to nemáte právo! Jako senátor . . .

EDR: Odved'te ho! Rychle!

RYBYCAR (*ke vzpouzejícímu se Sukovi*): No tak! Nedělejte
nám těžkosti!

SUK (*brání se Rybycarovi a dalšímu četníkovi*): Přisaháme!
Pomstíme vás!

RYBYCAR: Pane senátore! Já nestřílel! Já jen repetýroval!
(*Odejde se Sukem a dalším četníkem pod viaduktem*)

PANÝREK (*vrazí na scénu a napřahá bodák proti Suchardovi,
který se sklání nad nehybným Františkem*): Táhni, chlape!

SUCHARDA (*vkleče nastaví hrud' Panýrkovi*): Když jsi mi
zabil dítě . . . zab i tátu!

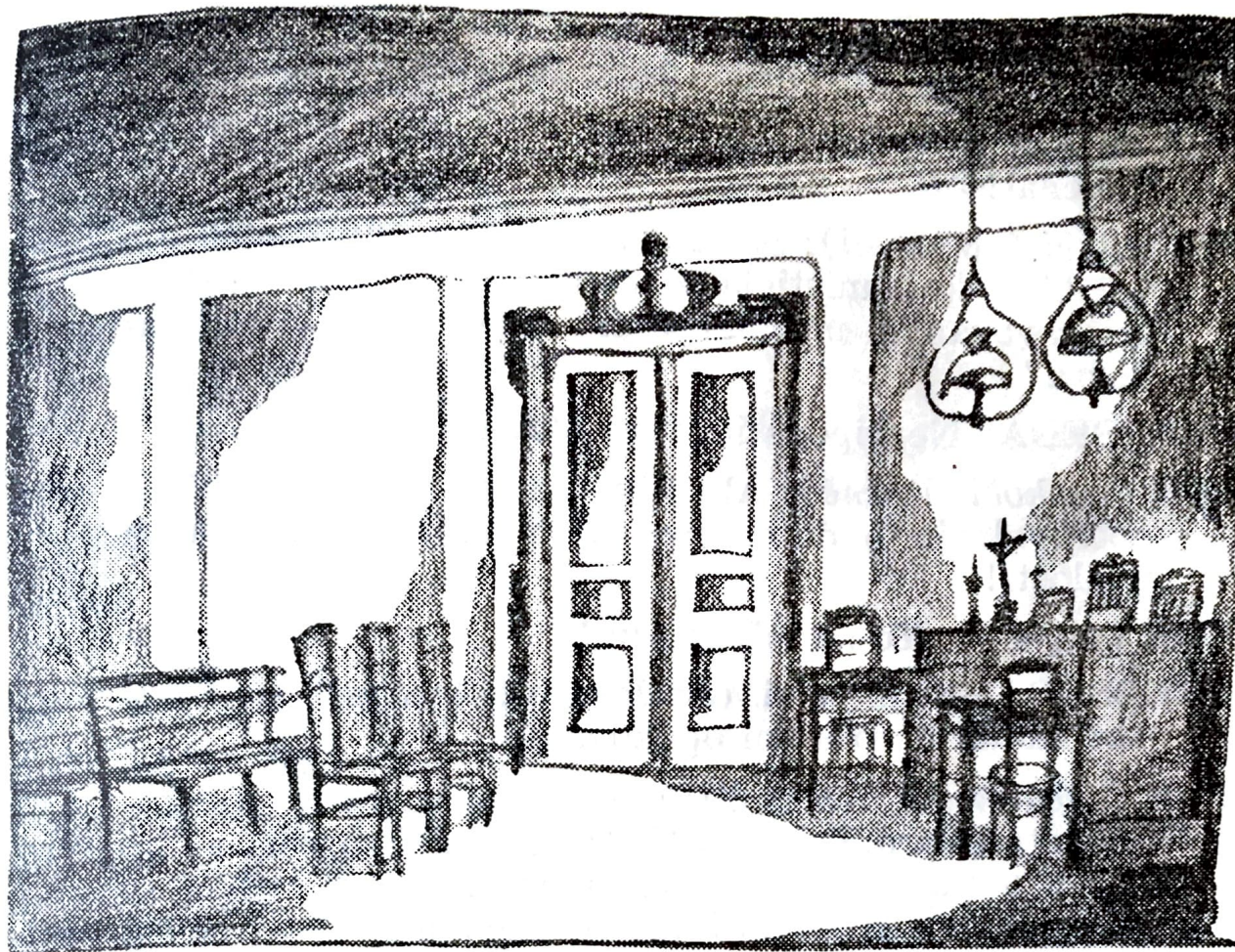
PANÝREK (*rychle se otočí k ženě ze zástupu, která přiběhla
na pomoc ležícím raněným a surově ji odvede se scény*)

SUCHARDA (*sklání se nad Františkem*): Františku . . . Fran-
tišku . . . Co ti to udělali?

PRAVOSLAV (*přiblíží se*): Místo chleba mu dali — olovo!
VLASTA (*mezitím vyběhla z úkrytu za výběžkem viaduktu,
s pohledem na Františka*): Slávku! ... Konec?
PRAVOSLAV: Pro Františka! (*Se vztyčenou pěstí*) Ale pro
nás! ...
SUCHARDA (*jako by se probouzel cinkáním vlakového návěští,
vztyčuje se*): Vrahové! ... Vrahové!
(*Je slyšet blížící se vlak*)

O p o n a

PÁTÉ DĚJSTVÍ

*Jednací síň krajského soudu se senátní tribunou vpravo. Uprostřed v pozadí dveře do chodby, odkud jsou vyvoláváni svědci. Na levé straně lavice novinářů a obecnstva. Senátor Suk sedí v popředí, za ním dozorce a prázdná lavice pro svědky. Předse-
seda, I. a II. votant, zapisovatel za stolem na tribuně, pod se-
nátní tribunou návladní a obhájce Severin na druhé straně.*

1. výstup

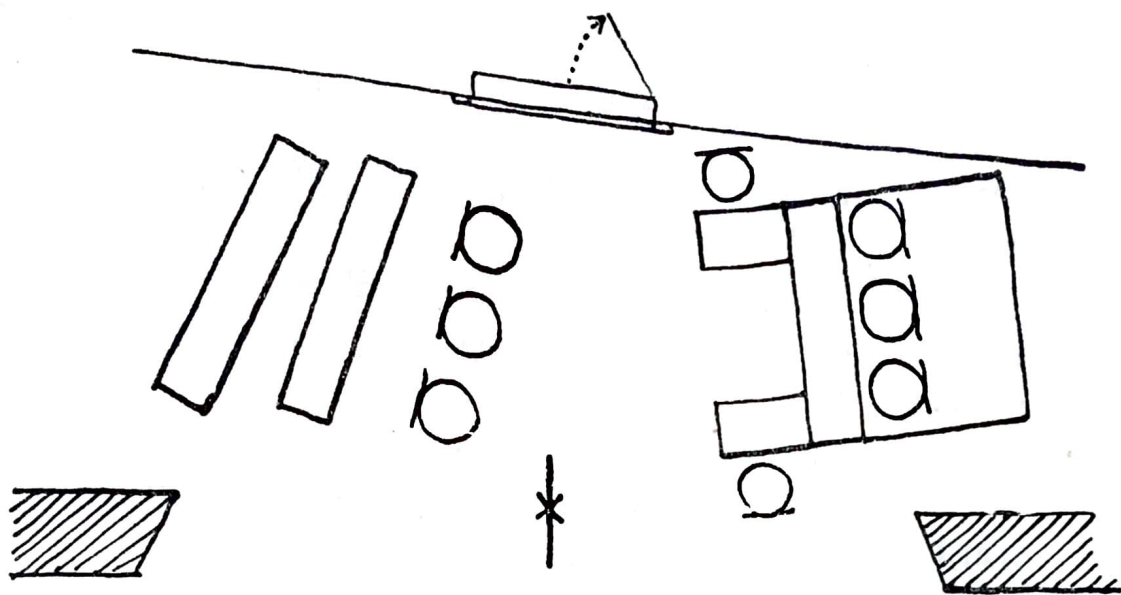
**PŘEDSEDA, VOTANTI, ZAPISOVATEL, NÁVLADNÍ,
SEVERIN, SUK, DUSPIVO, EDR a další četníci**

SEVERIN (*hbitým, temperamentním projevem zaníceného ob-
hájce*): Svědek nám tu již po druhé vylíčil, jak byla situace
pro četnický kordon hrozivá. Dokonce úplně hrozivá, jak
řekl. (*Ironicky*) Uvážíme-li ovšem, že proti silně ozbroje-
ným četníkům stáli nezaměstnaní s holýma rukama!

- EDR (*s nepřátelským pohledem k Severinovi*): Už jsem řekl, že nebezpečí pro kordon bylo takového rozsahu...
- PŘEDSEDA (*netrpělivě*): Ovšem! Ale pan doktor asi neposlouchal!
- SEVERIN (*po chvíli*): Není vám, svědku, nic známo o rozkazu k zatčení komunistického vůdce, a to v souvislosti s tehdy připravovaným mezinárodním dnem dělnické solidarity 25. února?
- PŘEDSEDA: Nepřipouštím tuto otázku!
- SUK (*vyskočí, útočně*): Ale ministerský předseda Udržal velmi operoval tímto datem ve svém prohlášení k duchcovské události!
- EDR (*nejistě*): To se mě netýká!
- PŘEDSEDA: Sedněte si, obžalovaný! A hlaste se řádně o slovo! Kolikrát to mám opakovat?
- SUK (*zvedá ruku. Na mrzutý pokyn předsedův znovu vstane*): Ministr vnitra, doktor Slávik, také neopomněl ve svém výkladu v parlamentě podtrhnout, že proti rušení tak zvaného klidu a pořádku bude postupováno všemi prostředky!
- NÁVLADNÍ: Vůbec není k věci!
- SUK (*neochvějně*): To je naopak velmi k věci, pane návladní! To vy byste si přál, abych se přidržel ve své obhajobě jen těch formulek, které jste si napasoval do předem daného rámce!
- NÁVLADNÍ: Slavný senáte! Obžalovaný takovými insinuacemi snižuje význam a vážnost celého procesu!
- SUK: Vy zase zveličujete tam, kde jste si jist, že se můžete opřít o pendreky a bajonety!
- PŘEDSEDA: Naposledy vás napomínám, obžalovaný!
- SEVERIN (*po chvíli*): Pane svědku. Podával jste relaci o srážce nějakému nadřízenému úřadu?
- EDR (*dívá se nerozhodně na předsedu a návladního*)
- SEVERIN: Takovému úřadu, který by informoval ministra vnitra!
- NÁVLADNÍ: Svědek přece není zproštěn úředního tajemství!
- EDR: Ano! V tom bodě nejsem zproštěn úředního tajemství!

SEVERIN: Děkuju! Stačí!

PŘEDSEDA: Dalšího svědka!

EDR (*srazí po vojensku podpatky a odejde*)

DUSPIVO (*volá za scénou*): Pane štábní! Konečně jste na řadě!

2. výstup

RYBYCAR a předešlí

RYBYCAR (*za scénou*): To je dost! (*Vejde. Nedbale pozdraví*)

PŘEDSEDA (*k Rybycarovi*): Na které straně kordonu jste stál, když se blížil dav demonstrantů?

RYBYCAR: Na levém křídle. V blízkosti velitele.

SEVERIN: S hlediska zástupu na pravém?

RYBYCAR (*pomáhá si při orientaci rukama*): Jo... na pravém!

PŘEDSEDA: A co dělal dav?

RYBYCAR: No... šel proti nám.

PŘEDSEDA: Tvářil se hrozně, vidíte? A šli v sevřených řadách, co?

RYBYCAR: Už se nepamatuju, pane předsedo! To byl moment!

SEVERIN: No... kolik museli udělat demonstranti kroků, než se k vám dostali?

RYBYCAR: To bylo našup!

- PŘEDSEDA: Cítil jste se ohrožen?
- RYBYCAR: Bylo nebezpečí, že nám ti kluci podrazí nohy a že se dostanou do Duchcova!
- SEVERIN: A to by byla pro vás ostuda, vidíte? ... Co dělali vaši kolegové? Všiml jste si?
- RYBYCAR: To jsem si nevšiml. Já hájil zákon.
- SEVERIN (*s úsměvem*): Mohl byste nám to nějak blíže objasnit?
- RYBYCAR: Hájil jsem zákon. Jak to mám říct?
- SEVERIN: A stalo se vám něco, když jste tak hájil zákon? Ztratil jste třeba knoflík u uniformy?
- NÁVLADNÍ: Nepatří do skutkové podstaty!
- SEVERIN: Ale? Vždyť se má dokázat, že byli četníci ohroženi na životech!
- PŘEDSEDA (*se smíchem*): Utrženým knoflíkem to chce dokazovat?
- SEVERIN: Pane předsedo! Na počátku přelíčení jste mě napomenul, abych se neusmíval nad vašimi otázkami, kladenými svědkům obžaloby! Račte toto napomenutí zachovávat také pro sebe!
- PŘEDSEDA: Pane doktore! Já si zakazuju, abyste mě napomínal! Na to vy právo nemáte! Od toho jsem tu já! A jestli nepřestanete s tím věčným vyvoláváním atmosféry, sáhnu k disciplinárním opatřením!
- SUK (*vstane, k Rybycarovi*): Když jste mě po zatčení odváděl, říkal jste, že jste nestřílel, že jste jen repetýroval. Co jste tím myslel?
- NÁVLADNÍ: Protestuju! Kategorie otázek, týkající se střelby četníků, byla usnesením slavného senátu už jednou zamítnuta!
- SUK: Ach tak! O tom nejhlavnějším se tedy mluvit nebude?
- NÁVLADNÍ: Drzost!
- PŘEDSEDA: Obžalovaný! Beru vám slovo. Bude-li se to ještě jednou opakovat, dám vás vyvést ...! Svědkovi nechce nikdo nic?
- SEVERIN (*znechuceně*): Ne!

PŘEDESDA: Můžete jít! . . . (*K Rybycarovi, který přešlapuje na místě*) Co ještě chcete?

RYBYCAR: Kdepak tu dostanu svědečný, pane rado?

PŘEDESDA (*odsekne*): To vám řeknou v podatelně!

RYBYCAR: Tak děkuju. (*Odejde*)

DUSPIVO (*volá za scénou*): Svědek Hašpera! . . . Hašpera!

3. v ý s t u p

HAŠPERA a předešlí

HAŠPERA (*za scénou*): Prosím! . . . (*Vejde*)

DUSPIVO (*nevlídně*): Tamhle si jděte stoupnout!

PŘEDESDA (*nahlíží do tlustých spisů*): Vy jste šel 4. února do Duchcova?

HAŠPERA: Ano. Měl jsem nějaké řízení na hejtmanství. Prošel jsem pod viaduktem těsně před příchodem demonstrantů.

SUK (*reaguje*): Ale, pane předsedo! Přístup do Duchcova . . .

PŘEDESDA (*zlostně*): Neskákejte mi do líčení, obžalovaný!

SEVERIN (*uklidňuje Suka*): Na to je čas, soudruhu senátore! Já vím, co chceš říct!

PŘEDESDA: Svědku, co jste tam viděl?

HAŠPERA: Sotva jsem prošel pod viaduktem, slyšel jsem nějaké výkřiky . . .

NÁVLADNÍ (*lačně*): Někoho z davu?

HAŠPERA: Myslím, že to byli četníci . . .

PŘEDESDA (*vrhne vyčítavý pohled k návladnímu*): Znal jste obžalovaného předtím?

HAŠPERA: Jen jsem o něm slyšel. Je to štváč!

PŘEDESDA (*spokojeněji*): Koho jste pokládal za hlavního mluvčího demonstrantů?

HAŠPERA: Samozřejmě obžalovaného a . . .

SEVERIN (*suše*): Ovšem! Když jste ho neznal!

HAŠPERA: Takovýho pozná každý! . . . (*Mírněji*) A potom Šolína a hlavně Suchardu mladšího. To je známý komunist. V obci se ví o jeho rozporech s otcem, který je členem obecní rady za národní socialisty. Nebo byl!

SEVERIN: Viděl jste někoho, že by bral četníkům karabinu?

HAŠPERA: To jsem, prosím, neviděl.

PŘEDSEDA (*s nasupenou tváří nahlíží do spisů*): Jak jste uvedl do svědeckého protokolu, věděl jste o připravované akci demonstrantů. Jak se chovali?

HAŠPERA: Kdy, pane předsedo?

PŘEDSEDA (*nervosně*): Když se řadili a tak. Kdo je vedl?

HAŠPERA: Když jsem je viděl shromažďovat se v obci, hned jsem věděl, že je vede ten ruský žid!

SEVERIN (*s úsměvem k Sukovi*): A koho jste tím měl na mysli?

HAŠPERA: Koho? Obžalovaného!

SUK (*vesele*): Navrhuju, aby byla svědkova výpověď porovnána s mými generáliemi!

PŘEDSEDA: Nedal jsem vám slovo!

NÁVLADNÍ: Je přece očividné, že svědek volí obrazné rčení!

SUK: Které je tak běžné u lidí svědkova politického smýšlení!

PŘEDSEDA (*udeří do stolu*): Nebudete-li mlčet, obžalovaný... Pokračujte, svědku!

HAŠPERA: Obžalovaného jsem poznal mezi prvními v tom rumlu. A tu jsem si řek', ježišmarjá! S Edrem je ohromně zle! Musím podotknout, že jako člen střelecké gardy mám velmi dobrý zrak!

SUK (*sarkasticky*): To předpokládáme, když jste ve mně poznal na padesát kroků ruského žida a nikdy jste mě předtím neviděl!

HAŠPERA (*odsekne*): To nebylo žádných padesát kroků! Stál jsem u toho!

SEVERIN (*nastraženě*): Kolik to tedy bylo kroků, když jste pojal úzkost o svého přítele, vrchního strážmistra Edra?

HAŠPERA (*po chvíli*): Pět... (*Rychle se opravuje*) Deset... deset...

PŘEDSEDA (*mrzutě se pohne na židli*): Křičel něco obžalovaný v čele průvodu?

HAŠPERA: Křičel »kupředu« a hnal se na četníky!

SUK: To je nepravda!

PŘEDESDA (*sladce*): Opakujte obžalovanému tváří v tvář svou výpověď!

HAŠPERA (*hrozí proti Sukovi pěstí*): To vám povídám! Vy jste to zavínil! Vy jste poštvál dav proti četníkům!

SEVERIN (*kategoricky*): Svědek budiž napomenut, jak se má chovat v soudní síni!

NÁVLADNÍ (*vztekle*): Nejdřív vy se naučte chovat, pane doktore!

SUK (*otočen k Severinovi*): Myslím, že můžeme panu návladnímu jen blahopřát k svědkům obžaloby!

PŘEDESDA: Ticho! . . . Vy, pane doktore, přednášejte své námítky klidnějším tónem! . . . A vy, svědku, na obžalovaného nehrozte! To se u soudu nedělá!

NÁVLADNÍ: Z čeho jste, svědku, usoudil, že obžalovaný vede dav?

HAŠPERA: Šel vedle prvního čtyřstupu!

SEVERIN: A nic víc?

HAŠPERA: Na co potřebujete víc? To stačí!

SEVERIN (*posměšně k návladnímu*): Ano! Že to stačí, pane návladní?

PŘEDESDA: Tak dalšího svědka!

DUSPIVO (*volá za scénou*): Svědek Sucharda starší!

4. v ý s t u p

SUCHARDA a předešlí

SUCHARDA (*za scénou*): Ano!

DUSPIVO (*vlídně*): Tak pojd'te! . . . A klid . . . Jen klid!

SUCHARDA (*vejde, je v černém. Za ním ve dveřích Žofie*): Na klid už nevěřím, kamaráde!

ŽOFIE (*tiskne Suchardovi povzbudivě paži*): Táto! . . . Víš co se tu všechno děje! . . .

PŘEDESDA: Nebavte se tam a předstupte! (*Pohled do spisů*)
Vy jste věděl předem o průvodu?

SUCHARDA (*krátkým pohledem se rozloučí s odcházející Žofií. Mluví zprvu tiše, nalomeně, později se jeho hlas zpevní*): Věděl. Od mladšího syna.

SEVERIN (*hlásí se o slovo*): Pane předsedo!

PŘEDESDA: Prosím.

SEVERIN (*po chvíli, šetrně*): Žil jste se svými syny v dobré shodě?

SUCHARDA (*temně*): Mám už jediného syna. Druhého mi četníci zabili!

NÁVLADNÍ: Svědek necht' používá jiného tónu!

SUCHARDA: Ano! Zabili!

PŘEDESDA: Mluvte jen k věci, svědku!

NÁVLADNÍ: Proč jste se zúčastnil demonstrace? Přemlouval vás někdo?

SUCHARDA: Nikdo mě nepřemlouval! I kdyby mě přemlouval...

NÁVLADNÍ (*rychle*): Nesouhlasil jste s takovým postupem nezaměstnaných?

SUCHARDA: Věřil jsem, že se tyhle věci dají vyřešit jinak.

NÁVLADNÍ (*dychtivě*): Jak... na příklad?

SUCHARDA (*klidně*): Dohodou... Intervencí... dobrou vůlí s obou stran.

NÁVLADNÍ: Prosím o zaprotokolování!

SUK: Pane předsedo!... Je známo, že zpráva o zastavení práce na dole Gisela způsobila rozruch. Jak jste ji přijal vy, pane svědku?

SUCHARDA: To člověk snadno nespokne. Pracoval jsem v havířině čtyřicet let.

SUK: Mohl byste nám říci, jaké tam vládly poměry?

SUCHARDA: Dokud se nezačalo s propouštěním, byl tam celkem klid.

SUK: A potom?

SUCHARDA: Měl jsem marodní. Ztratil jsem pojem o poměrech na dole.

SUK: Ale? Jsem taky horník a nikdy mě nepřestaly zajímat poměry na šachtě, kde jsem pracoval!

SUCHARDA: Oči se mi otevřely později.

SUK: Kdy, pane svědku?

SUCHARDA: Po starostově zákroku proti nezaměstnaným. Styděl jsem se, že můj straník postupuje tak bezohledně.

SUK: To už měli naši národní socialisté vzor z Německa!

SUCHARDA: Resignoval jsem na členství v této straně!

NÁVLADNÍ (*pobouřeně*): Obžalovaný svými otázkami úplně odbíhá od věci, slavný senáte!

SUK: Starostův zákrok je politicky velmi důležitý pro vývoj dalších událostí! A zejména pro změnu smýšlení drtivě většiny obyvatelstva. Není-li to ve vašich lejstrech...

PŘEDSEDA: Beru vám slovo, obžalovaný!...

SUK: Jako vždycky, když se vám to nehodí!

PŘEDSEDA: Mlčte už!

SEVERIN (*vyskočí*): To je zkracování obhajoby, slavný senáte! Politické meritum celého případu...

NÁVLADNÍ: Jakýpak politický proces!

SEVERIN (*důrazně k návladnímu*): Tady jde právě o vyložení politický proces, pane návladní! (*K předsedovi*) Ohlašuju zmatečnou stížnost pro zkracování práv obhajoby!

PŘEDSEDA: Tak si to schovejte do tej zmatečnou stížnosti a sedněte si už, pane doktore! Pořád tu vytváříte takovou atmosféru... (*K Suchardovi*) A vy můžete jít, svědku!

SEVERIN: Prosím, aby svědek neopouštěl jednací síň! Budem ho ještě potřebovat!

PŘEDSEDA: No dobře... Další! (*Kyne Suchardovi směrem k lavici svědků*)

DUSPIVO: Svědkyně Machurová!

5. výstup

MACHUROVÁ a předešlí

MACHUROVÁ (*za scénou*): To jsem já! (*Vejde*)

DUSPIVO (*laskavě*): Tak pojd'te, matko!...

PŘEDSEDA: Řekněte nám, paní, kam jste šla tu středu čtvrtého února?

- MACHUROVÁ (*určitě*): Do Duchcova, pane vrchní rado! Do Duchcova. Do bratrský pokladny kvůli pensi po mužovi.
- PŘESEDÁ: Co jste viděla, povězte!
- MACHUROVÁ: Nic pěknýho, pane vrchní rado! Zabíjeli tam lidi. Jako ve válce.
- PŘESEDÁ: Odpovídejte k věci a ne...
- MACHUROVÁ: Chtěla jsem do Duchcova. Šla jsem při plotu, jak je tam to hřiště kopálistů. Tam je taková cestička. Co se po ní můj nachodil! Bejval horník. Fáral na Gisele. Však to támhle Sucharda dosvědčí! . . . Beru po něm čtyřicet korun měsíčně. Můžu z toho bejt živa?
- NÁVLADNÍ: Svědkyně vůbec nemluví k věci!
- PŘESEDÁ: Nás zajímá, co bylo u viaduktu, a ne, kolik vám nechal muž pense!
- MACHUROVÁ (*tvrdšíjně*): Když to sem patří, pane vrchní rado! Vy se ptáte, co bylo u viaduktu. A tak u mě — jako u ostatních. Všichni jsme z hornickýho pytle!
- NÁVLADNÍ: Žádám, aby byla svědkyně napomenuta!
- SEVERIN (*ostře*): Svědkyně se ničím neprovinila! Její výpověď naopak dokumentuje sociální situaci!
- MACHUROVÁ (*postoupí k Severinovi*): Tak se ptejte vy!
- SEVERIN (*s úsměvem*): To je pan návladní a já jsem obhájce, víte?
- MACHUROVÁ: A to nejde? To je škoda!
- PŘESEDÁ (*hrubě*): Tak proč jste se zdržela u viaduktu a zůstala jste s průvodem?
- MACHUROVÁ: Copak mě četníci pustili? Hubu na mě měli! — (*Vychytrale*) Chtěla jsem proklouznout s průvodem.
- PŘESEDÁ (*netrpělivě*): Viděla jste někoho v blízkosti četníků?
- MACHUROVÁ: Koho, prosím vás? Měli bodáky...
- SEVERIN (*rychle*): Kolik jste slyšela ran?
- MACHUROVÁ: Těch bylo! Nebožtík můj by řek', že to bylo střelení jako u Verdunu. Jeden pad' zrovna vedle mne! Tak daleko ten d'as zabloudil!

SEVERIN: Vypadali nezaměstnaní nějak hrozivě, když se blížili k viaduktu?

MACHUROVÁ: Ani bych neřekla. Ale to víte, že se nesmáli, když není práce!

SEVERIN: Tak vám děkuju, paní!

MACHUROVÁ (*s nahlaseným zklamáním*): Já ještě nezačala!
(*Otočí se k Sukovi*) Kdyby byl můj na živu! Ten by to řekl líp než já!

SUK: Tady by to asi taky tak málo platilo, milá Machurová!

DUSPIVO (*propouští před sebou Machurovou*): Svědek Sucharda mladší!

6. v ý s t u p

PRAVOSLAV a předešlí

PRAVOSLAV: Ano!

DUSPIVO: K výsledku!

PRAVOSLAV (*jeho klid je jenom zdánlivý a pod ním je ukryto určité napětí*): Prosím! (*Zdraví se vřelým pohledem se Sukem*)

PŘEDSEDA: Vy jste se zúčastnil toho průvodu?

PRAVOSLAV: Ano.

PŘEDSEDA: V které jste šel řadě?

PRAVOSLAV: Ve druhé. Vedle senátora Suka. Když jsme došli k viaduktu, vystoupili proti nám z ničeho nic četníci. Soudruh Suk s nimi šel vyjednávat, ale v tom se všechno sběhlo.

NÁVLADNÍ: Měli jste s sebou nějaké předměty, kterými byste v případě potřeby zasáhli?

SEVERIN (*kategoricky*): Protestuju proti této otázce!

PŘEDSEDA: Je k věci! Odpovězte svědku!

PRAVOSLAV (*pevně*): Nešli jsme vraždit! Šli jsme demonstrovat, že pro nás není práce!

NÁVLADNÍ (*kousne se do rtů*): Hm ...

SEVERIN (*po chvíli*): Kolik padlo výstřelů?

PŘEDSEDA: Nepřipouštím! Je nerozhodné pro zjištění viny či nevin obžalovaného!

SUK (*vstane*): Ale důležité pro zjištění viny četníků!

PŘESEDÁ: Ještě jednou, obžalovaný, a budete vyveden ze síně!

SUK (*nespokojen usedá*): Ovšem! Čí pole, toho i plot!

SEVERIN (*s důrazem*): Kolik jste slyšel výstřelů?

PRAVOSLAV: Nejméně patnáct! A víc!

SEVERIN: Měli jste v úmyslu odzbrojit četníky?

NÁVLADNÍ: Protestuju proti otázce! Není rozhodné, zda demonstranti měli úmysl četníky odzbrojit, nýbrž jak si fakticky počínali! A to už máme zjištěno!

SUK: Ale kým? Četníky a vašimi svědky... svědky obžaloby!

SEVERIN (*energicky*): Četníci byli dotazováni, jaké úmysly měl zástup, respektive, měl-li zástup v úmyslu četníky odzbrojit. Protože vyslýchaný svědek byl v tomto zástupu, je moje otázka mnohem příhodnější než podobné otázky, kladené četníkům!

PŘESEDÁ (*obrátil se k I. a II. votantu*): Otázka se nepripouští!

PRAVOSLAV: Slavný soude! Jsem očitým svědkem duchcovských událostí a jejich přímým účastníkem...

NÁVLADNÍ: To vás taky, mladíku, bude mrzet!

PRAVOSLAV (*neochvějně*): Velmi mě zaujalo oznámení, že rada politické správy v Duchcově, hejtman Lang, byl v těchto dnech povýšen na vrchního radu. Několik neděl po duchcovském krveprolití!

NÁVLADNÍ: Svědek zaměňuje soudní výslech za nějaké forum...

PRAVOSLAV (*zvýšeným hlasem*): V duchcovském případě bylo použito zbraní a čtyři nevinní lidé byli zabiti. A tu jsme u toho! Aby mohli být obhájeni četníci a hlavně ti, kdož ve skutečnosti drželi prsty na spouštích jejich karabin... je tu obžalován člověk, který se nezaměstnaných ujal...

NÁVLADNÍ (*vyskočí, krajně rozčilen*): Protestuju co nejrozhodněji, aby tu byly svědkovi povolovány závěry, k nimž ho nikdo neoprávnil! Oznamuju slavnému senátu, že v mém návrhu trestního řízení proti celé řadě svědků obhajoby jako podezřelých ze spoluúčasti na trestních činech, pro které je souzen obžalovaný, že v tomto návrhu je také jméno tohoto svědka!

SUCHARDA (*s lavice svědků*): Je to možné? Slávku!

SUK: Najednou jste, pane návladní, potvrdil, co jste až dosud vytrvale popíral: Že totiž jde o vysloveně politický proces! Neboť kdo jsou to svědci obhajoby? To jsou nezaměstnaní!

NÁVLADNÍ (*nekontrolovaně*): Drzoune! To je neslýchané!

PŘEDESDA (*udeří do stolu*): Za své celé praxe jsem neviděl něco takového! Co si to vůbec dovolujete? Vy mi z toho procesu nebudete dělat žádný cirkus!

SUK (*obrátil se do auditoria*): Vybízím přítomné novináře, aby si dobře povšimli, v jakém duchu je celý proces veden! Jak skuteční vinníci jsou za své »zásluhy« povyšováni . . .

PRAVOSLAV: Kdyby nebylo třeba obhajoby střilejících četníků, nebylo by obžaloby senátora Suka!

NÁVLADNÍ (*křičí*): Navrhuji uvalit na svědka zajišťovací vazbu!

PRAVOSLAV (*do auditoria*): A povšimněte si nashromážděných četnických bodáků jak v této budově, tak kolem ní!

PŘEDESDA: Odved'te ho!

DUSPIVO (*chopí se Pravoslava, který se mu vzpouzí*): Mladence! Přitížíte si!

PRAVOSLAV (*vyškubne se mu*): To je jedno!

SUCHARDA: Slávku! Mlč! Už, prosím tě, mlč!

PRAVOSLAV (*k Sukovi*): Budeš-li odsouzen, soudruhu senátore, znamená to, že v tobě odsuzují komunistickou stranu!

SUK: O to se pánům jedná!

PŘEDESDA: Odvést! Rychle!

DUSPIVO (*odvádí Pravoslava*): Bylo to zapotřebí, člověče?

PRAVOSLAV (*ještě k Suchardovi*): A ty, táto! Nezapomeň na Františka! Nikdy nezapomeň! (*Odejde s Duspivou. Scéna se uklidňuje*)

DUSPIVO (*za scénou*): Zajišťovací vazba! Sucharda mladší! (*Z chodby ještě doléhají vzrušené hlasy četníků, Vlasty, Žofie a Šolína*)

PŘEDESDA (*podrážděně k vrátivšímu se Duspivovi*): Dalšího svědka.

7. v ý s t u p

ŠOLÍN a předešlí

DUSPIVO (*k chvatně se dovnitř deroucím Šolínovi*): Svědek Šolín! — No . . . no! Jste u soudu!

ŠOLÍN: A ne po prvé! (*Rozhorleně se postaví před senátní tribunu*) Prosím!

PŘEDESDA (*měří neklidně Šolína přes obroučky cvikru*): Chovejte se slušně!

ŠOLÍN: Viděl jsem na chodbě, jak si tu potrpíte na slušnost!

PŘEDESDA: Dvakrát vás napomínat nebudu!

ŠOLÍN (*ukazuje palcem za sebe*): A kolikrát jste napomenuli tamty četníky?

PŘEDESDA (*zlostně*): Na kolik kroků vy jste viděl kordon u viaduktu?

ŠOLÍN: Kolik to mohlo bejt? Ať prohádám! Deset nejvejš! Byli tam schovaný jako financi pod smrčkem!

PŘEDESDA: Slyšel jste nějakou výzvu k rozchodu?

ŠOLÍN: Vrchní Edr něco křičel, ale on má takovej nakřáplej hlas!

PŘEDESDA: Mírněte se!

ŠOLÍN: Nakřáplej! Jinak se to nedá říct! Ať vám to předevede!

NÁVLADNÍ: Jedna větší nehoráznost než druhá!

SEVERIN: Co bylo, svědku, po střelbě?

ŠOLÍN: Vypadalo to ošklivě. Zranění naříkali. Nikdo k nim nesměl. Četníci každého hnali pažbami. Já taky dostal pár do hřbetu.

SEVERIN: Znáte obžalovaného?

ŠOLÍN: Jak bych ho neznal! Intervenoval u nás v obci. Pak měl vést deputaci k hejtmanovi. Proto nám poslal hejtman četníky naproti. Na uvítanou do nás pustili olovo.

NÁVLADNÍ: Protestuju!

ŠOLÍN (*prudce se obrátí k návladnímu*): Snad ne proti tomu střílení?

NÁVLADNÍ: Pane předsedo!

PŘEDESDA: Napomínám vás, svědku!

SEVERIN: A já vám zatím děkuju . . . Obžalovaný! Kolikačlenou deputaci jste měl předvést na hejtmanství?

SUK: Složení nebylo předem určeno.

SEVERIN: Jak silná může být taková deputace?

SUK: To záleží na povaze intervenované věci.

SEVERIN: Míval jste úspěchy s takovými intervencemi?

SUK: Pokud jsem je prováděl za účasti dělnických delegací, měl jsem dobré úspěchy. To vždycky platilo na pány uhlobarony.

SEVERIN: Prosím, pane předsedo, ještě jednou svědka Suchardu staršího!

PŘEDESDA: Předstupte, svědku! (*K Šolínovi*) A vy si tamhle sedněte!

8. v ý s t u p

SUCHARDA a předešlí

SEVERIN (*k Suchardovi*): Prve jste řekl, že jste věřil ve smírné řešení problému nezaměstnanosti. Spatřoval jste v intervenci senátora Suka nějakou naději pro nezaměstnané? Souhlasil jste s ní?

SUCHARDA (*pevně*): Ano!

SEVERIN: Věděl jste o ní předem?

SUCHARDA: Věděl. Překvapilo mě to. Jiná strana neposílá své poslance mezi nezaměstnané. Nanejvýš před volbami. Se sliby.

NÁVLADNÍ: To je politická agitace a ne svědecká výpověď!

SUCHARDA (*polemicky*): Samy vládní listy psaly, že je na pováženou, když se nezaměstnaní ponechávají — jak jsem četl — na pospas komunistickým poslancům!

NÁVLADNÍ: Svědkovy vývody jsou naprosto nerozhodné pro náš případ!

SEVERIN: Naopak, pane návladní! Takový je přece případ našeho obžalovaného! . . . Hájil zájmy nezaměstnaných! Proto tu také sedí! . . .

PŘEDSEDA (*sarkasticky*): Musím vás opravit, pane doktore!
Obžalovaný je souzen pro podezření z trestních činů . . .

SUK: Jak jinak! Kdybych byl hejtmanem jako duchcovský
Lang, budu povýšen!

SEVERIN (*zakrývá úsměv*): Pane svědku! Zůstal jste i nadále
přesvědčen, že nezaměstnaní mohli prosadit své spraved-
livé požadavky jiným způsobem než demonstrací?

SUCHARDA: Tehdy jsem si to myslel.

SEVERIN (*po chvíli*): A změnil jste svůj názor?

SUCHARDA: Musel jsem ho změnit! Dokud jsem byl zaměst-
nán, podporoval jsem rodinu zabitého syna a druhého jsem
vydržoval doma. Dnes ani já nemám práci. Takových nás
je statisíce.

PŘEDSEDA: Tohle soud nezajímá!

SUCHARDA (*stěží se ovládá*): Taková je pravda, pane rado.
Podívejte se . . . Jako poctivý hraničář jsem dlouho věřil,
že se všechno děje v zájmu naší lepší budoucnosti, a do-
konce jsem věřil, že je nezbytné přinést i existenční oběti.
A kam jsme dospěli? Zavřeli nám důl a ti, kteří nás vždy
sráželi od otevřeného boje proti uhlobaronům a strašili
porážkou, nás nechali na holičkách. Jen senátor Suk a jeho
strana se postavili v čelo našeho boje! Zakládali jsme si
na tom, že máme v čele státu presidenta demokrata. Ale
jaká je to demokracie?

NÁVLADNÍ (*prudce*): Svědkovi budiž odňato slovo!

SUK: Že říká pravdu? Že uhodil hřebík na hlavičku?

SUCHARDA (*se stupňovaným vzrušením*): Ano! Proč mi vaši
četníci hrozili před výslechem, abych si dal pozor na hubu?

ŠOLÍN (*s lavice svědků*): Mně taky hrozili!

NÁVLADNÍ: Pane předsedo! Zjednejte pořádek!

PŘEDSEDA (*neví, co dřív. Šolínovi*): Mlčte, když nejste u vý-
povědi! (*K Suchardovi*) A vám беру slovo!

SUCHARDA (*s narůstajícím, hrdým odhodláním*): Ale já se
těch vašich četníků nebojím!

NÁVLADNÍ: Navrhuji uvalit na svědka zajišťovací vazbu pro
rušení klidu a pořádku v soudní síni, pro křivé svědectví
a pro trestní čin podle zákona na ochranu republiky!

SUCHARDA (*nezkrotně*): Ani toho vašeho kriminálu se ne-
bojím! Před chvílí jste zavřeli syna. Druhého syna jste
zabili. Čím nás chcete ještě zastrašit?

PŘEDESDA: Odved'te ho ze soudní síně!

DUSPIVO (*nerozhodně*): Jsem tu sám, pane rado!

PŘEDESDA (*zlostně udeří do stolu*): Odvést, povídám!

DUSPIVO (*volá za scénou*): Pojd'te mi pomoci, jo!

(*Na scénou vtrhne několik ozbrojených četníků a obstoupí
Suchardu*)

SUK: Tímhle, pánové, nevymažete z historie dělnické třídy
4. únor 1931!

SEVERIN (*zvedá ruku na protest a jde k Suchardovi*): Pro-
testuju!...

SUCHARDA (*vzpírá se četníkům*): Víím, že udělají všechno,
aby vás odsoudili!... Ale vaše pravda se jim za mříže ne-
vejde!... (*Vyrve se četníkům, všemi silami*) Ty rány od
viaduktu jsou slyšet daleko! (*Je odvléčen*)

SUK (*postaví se neohroženě celému soudnímu tribunálu, se
vztyčenou pěstí*): Můžete nás zavírat! Můžete nás vraždit!
Nás neumlčíte! Za každou kapku dělnické krve budete py-
kat strašlivou odplatou! Neustaneme v boji, dokud nesme-
teme vaše vyděračské, buržoasní panství!

K O N E C